...ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 49 (11035) | 1966 оной февралиин 27, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

Табан жэлэй алхамууд

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Шэнэ табан жэлэй туршада промышленна үйлэдбэри горитой ехээр хүгжөөгдэхэ. Бүхы дээрээ үйлэдбэриин хэмжээ 45—50 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ Директивэнүүдэй проект дотор хараалагданхай. Иимэ ехэ ургалта ямар аргаар хангагдахаб гэхэдэ, наука, техникын туйлалтанууд үргэнөөр хэрэглэгдэхэ, үйлэдбэриин арга боломжонууд болон нөөсэнүүд элирүүлэн ашаглагдаха.

1966—70 онуудта промышленностьдо бэелүүлэгдэхэ табан жэлэй гол зорилгонуудые партиин ЦК иигэжэ тодорхойлбо: үйлэдбэриин ашаг үрые, тэрэнэй техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, техническэ талаараа шэнэ продукциин шанарые һайжаруулха, тиигэжэ арадай ажахын бүхы һалбаринуудые бүри нарин һайн үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдээр — бүтээсэ ехэтэй машинануудаар, түхеэрэлгэ болон приборнуудаар, шанар һайнтай түүхэй эд болон материалнуудаар —совет хүнүүдэй улам ургажа байгаа эрилтэдэ таарама олон түхэл янзын эд бараагаар хүн зониие хангаха.

Промышленна хүгжэлтын үндэһэ һуури — хүндэ индустри ехээр хүгжөөгдэхэ, тиигэжэ промышленна үйлэдбэриин байгууламжа нарижуулан һайжаруулагдаха. Электроэнергетикэ, машина бүтээлгэ, химическэ промышленность, металлурги булюу ехээр хүгжөөгдэхөөр хараалагдаба.

Техническэ дэбжэлтэ туйлаһанай, ажалай эмхидхэл нарижуулһанай, эрхэ байдалыень һайжаруулһанай, үйлэдбэриие экономическа талаар урмашуулһанай, ажалшадые материальна талаар урмашуулһанай ашаар табан жэлэй туршада промышленностьда ажалай бүтээсые 33—35 процентээр дээшэлүүлхэ.

...ЭЕЫН ЭЛҮҮР— ОЛДОШОГҮЙ ЭРДЭНИ

...элүүр ябахада ажалшье хүн... элүүр хүн жаргалтайшье гэ... ...аад зон хэлсэдэг. Теэдшье ...зоной элүүрые хамгаалха хэ... ...манай орон дотор туйлай ... анхарал хандуулагдана. ...нэй бодото ашаа үрэ элитэ. ...люциин урда тээ манай орон ...оо хүнүүдэй наһан дунда зэр... 32 жэл байһан һаа, мүнөө ...да зэргээр 70 болонхой. Энэ... ...арад зонойнгоо ажана һай... ...байдалай түлөө тэмсэжэ бай... ...манай Коммунис партиин, Со... ...равительствын гайхамшаг по... ...бодотоор бэелүүлэгдэжэ ...най жэшээ болоно.

...нэ табан жэлэй түсэб тушаа ...С-эй XXIII съездын Директи... ...үдэй проект дотор саашадаа ...хүнүүдые эмнэлгэ аргалал... ...бүри һайжаруулха, энхэ элүүр ...залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ, ...үбшэниие урдишалан һэр... ...хэрэгтэ онсо шухала анха... ...хандуулагдана. Тиихэдээ «хо... ...тосхонуудые болбосон ...тэй болгохо, үйлэдбэриин га... ...тосхон һуурин газарнуудта ...сэбэрые нарин нягтаар сахи... ...аар, уһаяа арюун байлгаха, ...приятинууд дээрэ акулгүин ...нүүдые үргэнөөр бэелүүлхэ ...хэтэ онсо шухала удха ша... ...й болоно байна» гээд Дирек... ...үдэй проект дотор дэмы... ...энэгүй.

...ар тиимэһээ эмнэлгын хүдэл... ...шэдэй урда ехэ, харюусал... ...шье зорилгонууд табигдажа ...ниинь элирнэ. Үбшэнтэниие ...эмшэлжэ байхынгаа ха... ...ар элдэб үбшэниие, хүнүү... ...бэеын һуларалгые урдишалан ...хын тулада зоной дунда ...бүри ойлгуулламжын хүдэлмэ... ...ргэнөөр ябуулха хэрэгтэй. ...хүдэлмэриин ёһотой һайн ...нүүдые дурдаха болоо һаа, ...Нүхэр К. С. Баторсэн хү... ...лэгшэтэй Хяагтын аймагай ...ниин жэшээ тон һайшаал... ...Тэдэнэр үбшэнтэнэй эрэхые ...ээд лэ һуудаг бэшэ, харин ...рэлжэдөө предприяти, эмхи ...нуудта, бригада, ферм... ...нуудта, айлнуудта ябажа, ...тэниие шалгадаг, ажал хү... ...рэрнь, байра байдалаарнь ...ходог, хэрэгтэй болоо һаань, ...туһаламжа үзүүлдэг, элдэб ...урдишалан һэргылхэ асуудал... ...ар хөөрэлдөөнүүдые хэдэг ...алтай. Ажалшад хэдэн олон, ...олтой лекцинүүдые шагна... ...ашэб. Эндэхи эмшэлэгшэдэй ...олгоор ээрэлгын-трикотажна ...икын цех, халаан бүхэндэ са... ...на пост байгуулагданхай. ...нэй эдэбхитэд цехүүо соо ...сэбэрые, гурим журам нари... ...сахина, һарадаа хоёр удаа ...лта хэдэг. Улаан Хэрээһэ... ...лгэмэй Хяагтын комитедэй ...итэд түрэл городоо бүри бол... ...һаихан болгохын, элдэб мо... ...ража ногооруулха, шэмэг... ...тулада ехэ хүдэлмэри хэнэ. ...Түнхэнэй участково, Сэлэн... ...аймагай Загастайн, Хойто-Бай... ...аймагай больницануудай хү... ...рилэгшэд эмнэлгынгээ хү... ...һайжаруулха, зоной дун... ...ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэ... ...ябуулха тушаа ехэхэн орол... ...гаргана.

...игэбэшье эмнэлгын хүдэлмэ... ...шэд хаа хаанагүй һайнаар ...нэ гэхын аргагүй. Захаами... ...Баргажанай, Хоринн аймагуу... ...ье, эндэхи зарим участогуу... ...ые эмшэлэгшэд мүнөө үбэл... ...тын, түл абалгын харюусалга... ...үедэ малай гүүртэ, отарануу... ...үсөө ябадаг, зоной дунда лек... ...хөөрэлдөөнүүдые үнгэрэдэг... ...үбшэниие урдишалан һэргыл... ...эрэгтэ хүсэд анхаралаа та... ...гүй байна.

...үүр энхэ ябаха гээшэ гол ту... ...өө хүнһөө өөрэһөөнь болодог ...мартажа болохогүй. Ариг сэ... ...е наринаар сахижа ябахынгаа ...үгаар хүн физкультура, спорт... ...эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ...махабадаа бэхижүүлхэ зэргэ... ...Бэеынгээ һулархада гү, али ...шье үбшэлхэдөө тоонгүй... ...врачта саг соонь үзүүлэнгүй ...а, үбшэнөө һужэруулха ушар... ...али олон үзэгдэдэг. «Бэеын ...үр гээшэ олдошогүй эрдэни» ...мартажа болохогүй. Манай ...ын мүнөөдэрэй номерто хэдэн ...үд энэ талаар өөһэдынгөө һа... ...дурадхалнуудые бэшэнэ. ...убликын санитарно-гэгээрэлэй ...ынгай ахалагша врач В. Боя... «Үбшэниие урдишалан һэр... ...гээшэ тэрэниие эмшэлхэһээ ...эн» гэжэ тон зүб тэмдэглэнэ. ...Шэнэ табан жэлэй түсэбэй ...р, санатори, курорт, пансионат, ...лтын байшан, туристнуудай ..., пионернүүдэй лагерь, спор... ...талмай болон түхеэрэлтэнүү... ...олоор барижа, ажалшадай ...торно-курортно аргалламжые, ...итэй, ашатай туһатайгаар ама... ...ые улам һайжаруулха зорил... ...гдана.

...ыхэ элүүрэй түлөө тэмсэхэ гээ... ...ганса эмшэлэгшэдэй хэрэг бэ... ...бүхы олониитын, хүн бүхэнэй ...уялга.

МОСКВАҺАА МЭДЭЭСЭНҮҮД

ТАСС-ай мэдээсэл

„Космос-110" гэжэ хэмэл одоной ниидэлгэ тухай

1966 оной февралиин 22-то Советскэ Союзһаа табигдаһан «Космос-110» гэжэ хэмэл одон Газарые тойроһон замаар дабшан ниидэһээр.

Одон дээрэхи бүхы оньһо түхеэрэлгэнүүд гэмгүй һайнаар хүдэлнэ.

Биологическа шэнжэлгэнүүдые хэхэ программа амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байнхай.

Одон дээрэхи «Ветерок» болон «Уголек» гэжэ нохойнуудай бэе һайн гэмгүйнүүд. Тусхай биологическа датчигууд хэрэглэгдэжэ, тэдэнэй хойноһоо ажаглалта хэгдэнэ. Датчигуудай дамжуулһан мэдээн газар дээрэ бүридхэлдэ абтадаг.

Тоололго-согсололгын центр телеметрическэ мэдээнүүдые шэнжэлжэ байнхай.

СССР-эй Медицинскэ наукануудай академиин XX сесси

МОСКВА, февралиин 25. (ТАСС-ай корр.). СССР-эй Медицинскэ наукануудай академиин XX сесси мүнөөдэр Москвада нээгдэжэ, нялха үхибүүдэй элүүрые хамгаалха талаар научна шэнжэлэлгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Академиин президент профессор Н. Н. Блохин сессиие нээгээ. Сесси мартын 2 хүрэтэр үргэлжэлхэ.

Баярай суглаан болобо

Хани барисаан, харилсан туһалалсалга тухай совет-монгол договорой болон экономическа, культурна харилсаа холбоон тухай хэлсээнэй баталагдаһаар 20 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар тэмдэглэхын тулада Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй суглаан Кремлиин театр соо февралиин 25-да болоо.

КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров суглаан дээрэ элидхэл хээ.

Удаань Монгол Арадай Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Дүгэрсүрэн үгэ хэлээ.

Нүхэд Мазуровай болон Дүгэрсүрэнэй хэлэһэн үгэнүүд суглаанда хабаадагшадай зүрхөө халуунаар угтагдаа. Зал соо нэгэтэ бэшэ шанга альга ташалган болоо, совет болон монгол арадуудай аха дүүгэй бата бэхи хани барисаанай хүндэлэлдэ, КПСС-эй болон МНРП-гэй хүндэлэлдэ зорюулагдаһан, газар дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай түлөө юрөөлнүүд табигдаа.

Суглаанай түгэсхэлдэ концерт боложо, совет болон монгол арадуудай дуу, хатар гүйсэдхэгдэһэн байна.

(ТАСС).

ҺҮҮЛЭЙ ҺОНИН

Президент Кваме Нкрумын мэдүүлгэ

ПЕКИН, февралиин 25. ТАСС-ай корреспондент М. Яковлев иигэжэ дамжуулба:

Ганын президент Кваме Нкрумын иимэ мэдүүлгые Ганын гадаадын хэрэгүүдэй министр Квейсон-Секи эндэ соносхоо:

«Ганын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй зарим түлөөлэгшэд полициин зарим түлөөлэгшэдтэ дэмжүүлэн, Арадай конвент гэжэ партиин толгойлдог, минии даадаг правительствые унагааха һэдэлгэ гаргаа гэһэн гадаадын информационно агентствэнүүдэй мэдээсэлнүүд минии Пекиндэ ерээд байхэдам дуулдаа.

Ганын арад зон намда, парти болон правительствада хододоо үнэн байдаг гэжэ мэдэнэб. Тиимэһээ иимэ шанга шалгалтын үедэ амгалан түбшэн байжа, зүгөөр эрид ябуулга хэхэ, тэсэбэритэйгээр хандаха сагай ерэхэдэ бата хатуу байхыень хүн бүхэнһөө хүлеэнэб.

Ганын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй офицернүүд ба алба хаагшадай энэ һэдэлгэдэ элсүүлэгдэһэн байбалнь казармануудтаа бусахыень захирнаб.

Би—Ганын Республикын хуулита толгойлогшо, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ахамад дээдэ командалагша байнаб.

Удахагүй Ганадаа бусахаб».

Ганадахи байдал

ЛОМЕ, февралиин 25. ТАСС-ай корр. В. Кузнецов иигэжэ дамжуулба:

Ганын радиогой мэдээсэлнүүдһээ харахада, үсэгэлдэр түрэнэй урбалта хэһэн сэрэгэйхид «Национальна сүлөөрэлгын совет»—ороной правительственна шэнэ зургаание Аккрада байгуулаа. Тэрээниие 49 наһатай генерал Джозеф Анкра гэгшэ толгойлно. Соведэй составта 7 хүн—имагтал армиин ба полициин түлөөлэгшэд ороһон байна. Тус совет экономическа комисси томилоо, захиргаанай ба ниитын комитедүүдые, гадаадын политикын комитет эмхидхэн байгуулаа.

ПРАГА, февралиин 25. (ТАСС). Чехословакиин телеграфна агентствын корреспондентын Аккраһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, шэнээр байгуулагдаһан национальна совет полициин участогуудта ерэхыень правительствын бүхы министрнүүдтэ, парламентын депутадуудта, Арадай конвент гэжэ партиин районуудай, областной эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхаа.

Энэ совет Аккрада байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ бүхы эмхинүүдэй толгойлогшонорые үсэгэлдэр үдын хойно суглуулаад, Аккрын радиогоор сүлөөлэлгын соведэй дамжуулһан мэдүүлгын текстэй танилсуулаа.

Аккрадахи аэродром суббото болотор хаагданхай. Субботоһоо хойшо хүдэлмэрилжэ захалха гэжэ соносхогдобо.

БУДАПЕШТ, февралиин 25. (ТАСС). Февралиин 24-дэ Ганада болоһон сэрэгэй урбалтын үеэр 30 хүн алуулһан, олон хүн шархатаһан байна гэжэ МТИ агентство Аккраһаа абтаһан мэдээнүүдые дурдан мэдээсэбэ.

Малиин министрнүүдэй мэдүүлгэ

БАМАКО, февралиин 25. (ТАСС). Республикын президент Модибо Кейтын хүтэлбэри доро үсэгэлдэр Малиин Министрнүүдэй Соведэй ээлжээтэ заседани болоо. Заседаниин дүүрэһэнэй һүүлээр иимэ мэдүүлгэ тунхаглагдаа гэбэл: Малиин Республикын министрнүүд «Ганада боложо байгаа событинуудай удхыешье, түхэл янзыешье эрид буруушаана».

Гвинейн демократическа партиин мэдүүлгэ

КОНАКРИ, февралиин 25. (ТАСС). Февралиин 27-ной воскресени «Африкын сүлөө ба нэгэдэл хамгаалгын үдэр» гэжэ Гвинейдэ соносхогдоо. Ганын арад зонтой, тэрэнэй президент Кваме Нкруматай һаналаа нэгэдэхэ, һэримжээ улам бэхижүүлхэ уряатай демонстрацинууд энэ үдэр республикын бүхы нютагуудта болохо.

Конакриин радиогоор дамжуулагдаһан ДПГ-гэй политбюрогой мэдүүлгэ дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: Гвинейн арад зон «контрреволюциие бүрин илахын түлөө тэмсэгшэ Ганын арадтай нэгэдэхээр бэлэн байна». Энэ тэмсэлэй ашa туһада президент Кваме Нкрумые Гвинейдэ угтан абахаар бэлэн байһанаа ДПГ-гэй политбюро элирхэйлнэ гэжэ тэрэ мэдүүлгэ доторнь тэмдэглэгдэнэ.

Ганадахи сэрэгэй урбалта «Африкын сүлөө, нэгэдэл ба хүгжэлтэдэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй шэнэ ябуулга мүн» гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Вьетнамай Демократическа Республикын арад зон убай һэнгэргүй түримхэйшүүлдэ харюу үгэхөөр бэлэн. Промышленна предприятинуудта, хүдөө ажахын коллективүүдтэ өөһэдыгөө хамгаалха отрядууд эмхидхэгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хайфоной портын хүдэлмэришэдэй өөһэдыгөө хамгаалха отрядай сэрэгшэд.

ТАСС-ай фотохронико.

ШЭНЭ ГУРИМДА ОРОХО ТҮРҮҮШЫН ПРЕДПРИЯТИНУУД

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор, түсэблэлгын болон экономическа талаар урмашуулгын шэнэ гуримда промышленностиин элдэб һалбаринуудай 43 предприяти 1966 оной нэгэдэхи квартални оруулагдаха байна.

Үйлэдбэриие түсэблэлгын болон экономическа талаар урмашуулгын шэнэ гуримай удха шанарые предприятинуудай коллективүүдтэ ажахын органуудтай хамта тайлбарилхыень профсоюзуудай комитедүүд болон соведүүдтэ ВЦСПС-эй президиум уялгалаа. Арга боломжонуудые элирүүлхэ, үйлэдбэриин фонднуудые бүри һайнаар ашаглаха, продукциин шанар һайжаруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, юумэнүүдые арьбалха, завод доторой ажахын тоосоое нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай үүсхэл эдэбхиие саг үргэлжэ зорюулдаг байха шухала. Энэ хүдэлмэридэ научно-техническэ бүлгэмүүдэй, ухаалан бодогшод болон уралан нарижуулагшадай бүхэсоюзна бүлгэмэй организацинуудые, мүн ажалшадай бусад нэгэдэлнүүдые хабаалуулха гэжэ һанамжалан дурадхагдана.

Профсоюзуудай фабрично-заводской комитедүүдэй болон месткомуудай үмэнэ харюусалгатай зорилгонууд табигдана. Шэнэ гуримда оруулагдаха хүдэлмэришэд, инженер, технигүүдые болон алба хаагшадые шагнаха тухай дүримүүдые предприятинуудай захиргаанай хараалан зохёолгодо тэдэнэр хабаадалсаха ёһотой. Профсоюзуудай комитедүүд захиргаантаяа хамта урмашуулгын фонднуудые гаргашалха сметые баталха, ажал ябуулгын жэлэй дүнгүүдээр хүдэлмэрилэгшэдтэ шагнал үгэхэ гурим тодорхойлхо ёһотой.

Профсоюзуудай Центральна, республиканска, областной комитедүүд болон соведүүд хадаа шэнэ гуримда оруулагдаха предприятинуудай профсоюзуудай комитедүүдтэ бодото туһаламжа үзүүлхэ, шэнэ эрхэ байдалтай болоһон завод, фабрикануудай ажал ябуулгын һайн дүй дүршэлые шэнжэлжэ дэлгэрүүлхэ уялгатай.

Түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда ороһон предприятинуудай социалис мүрысөөнэй дүримүүдые энэ гуримтайнь таарүү болгохо хэмжээнүүдые министерствэнүүдтэй хамта абахыень профсоюзуудай Центральна комитедүүдтэ дурадхагдаа.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Ц. Г. ГАРМАЖАПОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанда олон жэлдэ һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, «Росмясорыбторг» гэжэ хладокомбинадай директор нүхэр **Гармажапов** Цырен Гонгоровичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1966 оной февралиин 26.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР В. И. АРЖАНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Совет худалдаа наймаанда олон жэлдэ һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдын горпищеторгын директор нүхэр **Аржанов** Василий Ивановичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1966 оной февралиин 26.

ЗУУНҺАА—80 ХУРЬГАН

ХОРИ. (Телефоноор абтаба). Хэжэнгын совхозой гурбадахи фермын хонишод түл абалгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ байнхай. Эндэ хамта 3200 гаран хурьгад абтаа. Социалис мүрысөөнэй дүнгөөр фермынхид совхоз соогоо түрүү һуури эзэлээ.

Хонишодой дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Гамиля Гарифулинагай таадаг отарынхид илажа гараба. Эндэхи хонишод 100 эхэ хониин бүриһөө 80 хурьга абаад, гарзада оруулангүйгөөр түлжүүлнэ. Мүн фермын ахалагша хонишод Д. Сампилов, Ц. Хандуев, Ш. Ванжилова гэгшэдэй хүдэлмэрилдэг отарануудта олон хурьгад абтаа.

Р. ЦЫМПИЛОВ, КПСС-эй Хоринн райкомой инструктор

АХАДАА СУУТАЙ

Манай аймагай малшад эдэ үдэрнүүдтэ түрэл Коммунис партиингаа XXIII съездые ажалай бэлэгүүдээр угтахын түлөө тэмсэнэ. Мүнөө малшадай ажалай эгээл харюусалгатай шанга саһа —үбэлжэлгэ түлэг дундаа. Хэды тиигэбэшье манай малшад бэрхэшээлһээ сухаринагүй. Илангаяа коммунистнууд түрүү зэргэдэ ябажа, абьяастайгаар хүдэлнэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үнинэй малшад, партиин гэшүүд Д. С. Патархеева, Н. Л. Базарова, Б. Д. Галсанова гэгшэд бэрхэ ажалшад гэжэ суурхуулдаг. Д. С. Патархеева 1931 онһоо хойшо таһалгарлагүй хонишоноор ажаллана. Нёдондо жэлэй дүнгөөр нүхэр Патархеева бараг һайн амжалтануудые туйлаһан. Мүнөө КПСС-эй съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, улам эршэтэйгээр тэмсэжэ, 200 гаран тобир тарган хурьгадые абанхай, бүрин түгэсөөр түлжүүлнэ. Нүгөөдэ хонишон Н. Л. Базарова хани нүхэрһөө баһал хожомдоногүй.

Һаалишан Р. С. Сындеевэй нэрэ Аха нютагтаа яһала суурханхай. Коммунист нүхэр Сындеев жэл бүри социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэдэг. Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр аймагайнгаа Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээ. Мүн Кировэй нэрэмжэтэ колхозой малшад партиин гэшүүд О. Шорноев, В. Самаев гэгшэд гүнзэгы саһатай, жабарта хүйтэн Дэбиин голдо һарлагуудые харадаг юм. Даажа байһан малнуудаа нэгэшье толгой гарзада оруулхагүйн тула эдэнэр тэмсэнэ. Хаана хагдатай бэлшээри байнаб, тэдэниие сайлган малнуудаа адуулна. Залуу адуулгашан Вл. Хамаганов баһал мал бэлшээхэдээ шадамар бэрхэ болонхой.

Һаалишад Е. Иванова, С. Добшонова («Улаан-Аха») кварталайнгаа уялгые КПСС-эй съездын нээгдэхэ болотор дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табяад, ниилээд оролдосотойгоор ажаллана.

В. ГАЛСАНОВ.

ХАБШАТАР ХАБҺАНАЙ ЗАБҺАРААР

— Анна бишни мүнөө һүни нэгэ угаа һониин зүүдэ харажархибалби,— гэжэ сай уужа һуухадаа, Цырен һамгандаа намдууханаар хэлэбэ.

— Юун зүүдэеэ баһа харабаш,— гээд Анна балай хэрэглээгүй янзатайгаар дуугарба.

— Бишни хонишон болоод, олиггүй олон хурьга томо болгожорхёод, колхозой правлениһээ автомашинаар дүүрэн хони шан абаад, тэрэнээ ямар түрэл гаралнуудтаа бэлэглэхэ гээшэб гэжэ ехэ зобожо байһаар һэришэбэлби,—тэбэ.

— Яагаа һониин зүүдэн гээшэб! Бишни тэндэ ябалсана гүбдаа,—гээд Анннашье нүхэрэйнгөө ама руу хараба.

— Байнгүй яаха һэм ши даа, шамгүй өөрөө бишни юу бираха һэмбиб,—гэжэ һамгаяа һархагануулба.

— Цырен, энэ зүүдэеэ хүсэлдүүлжэрхихэдэмнай яаха юм,—гээд, Анна ехэ олзуурхаһан мэтэ дуугарба.

— Бишье бодоһонһоо хойшо тиигэжэ һанажа байнаб. Хони харахань бараг юм ааб даа. Тэрээндэш юун ехэ харууһа хэрэгтэй юм. Һаалишад шэнги харанхы һүни бодоод, фермэ тээшээ бүншэхэ бэшэ ха юм.

— Тиимэ ааб даа, тиимэ. Багаһаа хойшо газаахи хони, хурьгадаа харана ха юмбибди.

Хүбүүн, бэриингээ иигэжэ хөөрэлдэжэ байхые шагнажа һууһан Санжа үбгэжөөл бэеэ барингүй иигэжэ дуугарба:

— Хүбаад, яагаа амарханаар хөөрэлдэнэт даа. Олон мал хараха гээшэтнай гэртэхи хоёр-гурбан хониной хойноһоо ябаһантай жэшээлхээр бэшэ бшуу даа.

Иимэ хөөрэлдөөнэй болоһоор нилээд саг үнгэрбэ. Цырен Санжиевтанай бүлэ бултадаа Асын отар даажа абаад, одоол үнөөхи олон хурьгадаа хүлеэжэ оробо гэхэ.

Январиин ян гэмэ хүйтэн буужа, «халтад гэбэл хасарай улааниие долёогоод, хамарай үзүүр хазадаг» болобо. Галуута нуурһаа хорон хүбхайгаар жабарлаха гээшэнь тэсэшэгүй. Һүниндөө һалхи шуурган боложо, тэнгэри газар хоёр ниилэшэһэн мэтэ болохо. Энээн тухай хүйтэнэй үеэр хонидынь хурьгалжа захалба.

Бүхэли үдэртөө хонидоо эдеэлүүлхэ, уһалха гэжэ тухашаржа, һүниндөө ээлжээгээр хонин соогоо дежурлана. Нэгэ һүни дежурлажа байһан Цырен заахан дүүрд гээд абаха юм байна гэжэ хэбтэһээр үүр сайтар унташаба.

Үглөөгүүр хонин соогоо орон гэһээнь хэдэн хурьган толгүй годойжо хүрэшэһэн хэбтэбэ. Тэдэ хурьгадаа түргэхэнөөр тэбэрижэ гаргаад, үбһэнэй хашаа соо хаяад, һолоомоор хушажархиба.

— Зай, юрэдөө, муухайл юумэ руугаа толгойгоо шэхээ байнабди даа,—гэжэ Анна һамгандаа хэлээд, урмаа хухарһан янзатайгаар унташоо бэлэй.

Хаа-яахана хатуу харые барихадань хони хурьгадыньшье һанаанһаань гарашаха. Аба һамган хоёрынь лэ хонидой хойноһоо ябаа болохо. Энэ үедэ һолоомон дорохи хурьгадыньшье үдэрһөө үдэр бүри олошоржо, бага зэргэ юумэндэ далдалагдахаяа болибо.

— Түл һайнаар абтажа байна, нэгэшье хурьган гарзалаагүй,—гэһэн мэдээн колхозой правленидэ ороно.

Тоо мэдээ хараад лэ һуудаг заншалтай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ноёд, зооветеринарна мэргэжэлтэд һанаа амархан ябанад.

Тиигэжэ байтар арадай хинагшадай хурса нюдэн һэшхэлгүй, хойрог хонишодой хэһэн бузар обоохойе уудалжа, 72 үхэһэн хурьга олобо. Балшыса баригдаһан Цырен Санжиев арадай сүүдэй урда харюусаха болохонь лэ аа гү?

«Хабшатар хабһанай забһараар» гэлэгтэл, хэдышье нюугаа далдалаа һаань, хойрог ажалайнь хойшолонгууд харагдаба ха юм даа.

Сагаан хониной һүүл хүхэхын тула садатараа хүдэлхэ хэрэгтэй юм гээшые ойлгоогүй Санжиев мүнөө ямар зүүдэ хаража байна ааб?

А. БОРИСОВ.

Сэлэнгэ, Загастай нютаг.

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ БОГОҺО ДЭЭРЭ

«Арадай хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилдэг предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд эд бараануудай ассортиментнүүдые үргэдхэхэ. шанарыень һайжаруулха тушаа хэмжээнүүдые абаха, тиихэдээ арад зоной эрилтэһээ болон худалдаа наймаанай организацинуудай захилиудһаа үндэһэлхэ зэргэтэй».

«Хүн зондо үзүүлэгдэдэг гэр һуудалай элдэб янзын туһаламжын хэмжээе 1970 он болотор 2,5 тухай дахин, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта гурбанһаа үлүү дахин ехэ болгохо. Химическэ аргаар хубсаһа арилгаха ябадалые 6 дахин, гэр байрануудай заһабарилгые 8 дахин, гэр һуудалай машина, приборнуудые, транспортна хэрэгсэл болон мебель заһабарилгые 3 дахин ехэ болгохо».

(КПСС-эй ЦК-гай проектһээ).

ШЭНЭ ТҮСЭБ— ШЭНЭ ДЭЛИСЭ

Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга

«1966—1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдые» дүүргэлгэ коммунизм байгуулха хэрэгтэмнай айхабтар ехэ шэнэ алхам боложо үгэхэ, мүн арад зоноймнай ажана тэниглэн байдал бүришье һайжарха байна.

Энэ гайхамшаг түсэбэй ёһоор эмхидхэлэй ехэхэн хэмжээ ябуулганууд, тэрэ тоодо промышленность һалбари һалбаряарнь хүтэлбэрилхэ гэһэн тон шухала хэмжээ бэелүүлэгдэхэ юм. Иигэжэ туд туд һалбари бүхэндөө нэгэдэмэл хүтэлбэрилхы центртэй байхадамнай, техническэ политика бэелүүлхэдэ, үйлэдбэриин түрүү онол арга, эмхидхэлые нэбтэрүүлхэдэ, предприятинуудай ажалынь тодорхойлон мэргэжүүлхэдэ, кадрнуудые зүбөөр хэрэглэхэдэ аргагүй таарамжатай боложо үгэхэ байна.

Теэдшье партиин XXIII съездын Директивэнүүдһээ үндэһэтэйгөөр, союзна болон союзно-республиканска туд туд һалбариин министерствэнүүдые байгуулха тухай СССР-эй Верховно Соведэй наймадахи сесси хуули гаргаһан байнаха юм.

Манай БурАССР-тэ нютагай промышленностиин, эдеэ хоолой промышленностиин, ой модоной ажахын, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын—4 министерство, БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй барилгын материалнуудай промышленностиин, түлишын промышленностиин—2 управлени эмхидхэгдэбэ.

Шэнэ табан жэл дотор промышленностьмнай шэнэ үндэһэ һуури дээрэ табигдаха байна. Тиихэдэ түсэблэлгын шэнэ системэдэ орожо, үйлэдбэрэй экономическа талаарнь бүри түргэнөөр хүгжөөхэ, хүдэлмэришэд материальна талаараа бүри ехээр урмашуулагдаха. Предприяти бүхэндэ өөрынгөө онсо маяг хэлбэри хараада абтажа, тусхай фонднууд байгуулагдаха, энэ фонднуудһаа материальна урмашуулгада, социально-культурна хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ, байрын гэр байрануудые барилгада мүнгэ зөөри гаргашалагдаха. Дурсагдаһан фонднуудые тогтоолго предприятиин олзоһоо сүм дулдыдаха юм.

Манай нютагай промышленностиин министерство Хяагтын трикотажно-ээрэлгын фабрика, Сүхын арһанай завод, һэеы гуталай фабрика, Кировэй нэрэмжэтэ металлозавод, Галуута-Нуурай болон Улаан-Үдын оёдолой фабрикануудай—анха Зүүн-Сибириин совнархозой мэдэлдэ байһан предприятинуудай бааза дээрэ байгуулагдаба. Зүгөөр тус предприятинуудай олзоборилгые дээшэлүүлхын, шанар ассортиментынгээ талаар мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ харюусамаар байхын тула тэдэниие һэльбэн шэнэдхэхэ, үргэдхэхэ бологдоно. Энэ талаар нютагай промышленностиин хүтэлбэрилэгшэд нилээд ехэ ажал хэхэ юм.

Предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд нютаг дээрээ үйлэдбэрилэгдэхэ ямар эд бараа хэды хэмжээтэйгээр хүн зоной хэрэглэжэ боломоор байһаниие бүридхэжэ, хаража үзэхэ, энээнэй үндэһөөр шэнэ цехүүдые болон мастерскойнуудые нээхэ ушартай.

Үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг, шэнэ зэмсэг түхеэрэлгэтэй хэдэ хэдэн предприяти мүнөө табан жэл соо барихабди.

Туд туд шэнэ министерство болон управленинүүдэй урда ямар зорилгонуудай табигдажа байһан тухай хуряангыгаар хөөрэжэ үгэе.

Республикымнай ой модоной талмай 27 миллион га болоно. Энэмнай Финлянди болон Швециин ой модоной талмайһаа ехэ. Ушар тиимэһээ ой модоной ажахын министерствын хэхэ ажал нилээд горитой.

Мүнөө үедэ модо бэлэдхэлэй зарим предприятинууд уялгата дүримүүдээ айхабтар бүдүүлигээр хазагайруулна. Энээнэй эсэстэ республикын арадай ажахыда гарза хохидол ушаруулагдана. Ой модоёо наряар отолхо, модо олоор унагааһан газарай хүрьһэ бүтэн үлөөхэ, орхигдоһон модоор һүхын эшэ, үргэбшэ, хамуур, дугаа, тэргын мөөр гэхэ мэтэ үргэн хэрэгсэлэй эд бараа үйлэдбэрилхэ талаар ой модоной ажахын министерство шиидхэхы хэмжээнүүдые бэелүүлхэ юм.

Барилгын материал бэлэдхэлгэ энэ табан жэл дотор хэгдэхэ барилгын хэмжээнһээ сүм дулдыдаха.

Барилга-хабсаралгын хүдэлмэри республика дотор 1970 он хүрэтэр 1965 оной жэшээгээр 1,7 дахин үргэдэхэ юм. Гэбэшье барилгымнай олохон эмхинүүд материально-техническэ бааза муутаи.

Ханын материал дутажа байдаг. Хэрбээ шиидхэхы хэмжээ абаагүй һаа, энэ дуталтань 1970 он багта хоёр дахин ехэ болошожо магадгүй.

Дулаа бариха материалнуудые республика доторнай гарганагүй. Сибириин эрхэ байдалда иимэ материал тон шухала хэрэгтэй хаям даа. Мүн гэрэй ханые газаа талаһаань хамгаалан шэмэглэхэ хатуу шанартай материал үйлэдбэрилхэ нэгэшье предприятигүйбди. Республикэ дотор энээндэ ороходо перлит, зөөлэн шабар, гранит, нэбёосхо, туф гэхэ мэтын түүхэй эд дүүрэн бии.

Эдэниие болбосоруулан бэлэдхэхэ үйлэдбэри эмхидхэхэ саг тулажа ерээ. Томо-панельнэ барилгые ганса байрын гэрнүүдые барилга дээрэ бэшэ, мүн промышленна, хүдөө ажахын барилга дээрэ хэрэглэхэ шухала болоо. Хирпиисэ сохилгомнай 1970 он багта 1,5—2 дахин ехэдхэгдэхэ байна. Гадна хирпиисын шэнэ заводуудые бодхоожо, 1967 ондо силикатна хирпиисэ гаргадаг заводые ашаглалгада үгэхэ бологдоно. Энэ завод жэл соогоо 60 миллион хирпиисэ гаргаха юм.

Түлишэ түлеэ тусхай бэлдэдэг организацигүй дээрэһээ культурно-ажаһуудалай эмхинүүд, хүн зон бэрхэтэй байдалда ороно. Һургуули, больница, хүүгэдэй саад, культурын байшан болон бусад эмхинүүд өөһэдөө түлеэ отолхо, хахалха, шэрэхэдээ хүдэлмэриин хүсэ, транспортаар дуталдажа ядалсана.

Түлишэ жэлһээ жэлдэ ехэ хэрэгтэй болоно.

Республикамнай түлеэ, нүүрһээр яһала баян. Ушар тиимэһээ түлишын промышленностиин управлениин хэхэ ажал ехэшье, һонинишье байна.

Республикын аймагуудта найман райтоп тогтоогдохо, тэдэнэр транспортаар хангагдаха, ой соогуур харгынууд гаргагдаха, складской ажахы байгуулагдаха юм. Мүн бусад олон хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ.

Республикын эдеэ хоолой зүйлнүүдэй промышленностиин министерство эдеэ хоолой промышленностиин министерство болгогдобо. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха управлени мүн лэ амяараа министерство болонхой.

Тиихэдэ ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха тушаа онсо анхарал хандуулагдаба хаям. Энэ талаар техническэ шэнэ бааза байгуулагдаха, барилгада капитальна мүнгэ һомололго ехэ болгогдохо. 1964—1965 онуудта ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха предприятинуудые үргэдхэн хүгжөөлгэдэ гансахан манай республика дотор 1240 мянган түхэриг һомологдоо, 14 шэнэ предприятинууд, цех болон мастерскойнууд баригдаа, ашаглалгада оруулагдаа.

Хүн зоной захил улам шанир һайнтайгаар хэгдэдэг болохо.

Ойрын 2—3 жэлэй туршада дотор хүдөөгэй ажалшадта ажаһуудалай туһаламжа хоёр дахин ехээр үзүүлэгдэхэ. Бии байгаа предприятинууд үргэдхэгдэхэ. 50 янзын шэнэ хүдэлмэри хэгдэдэг болохо. Мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ тушаа онсо анхарал хандуулагдаха.

Эндэ гол түлэб нютагай промышленностиин һалбаринуудые хүгжөөхэ, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха тухай хэлэгдэбэ. Теэд ганса энээн дээрэһээшье хаража үзэхэдэ, эхилһэн табан жэл соо арад зоной аша туһада айхабтар ехэ юумэнэй хэгдэхэ байһаниинь эли харагдана хаям даа.

Л. ЕГОРОВА,
Буряадай Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ.

Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой коллектив табан жэлэй туршада хэхэ ажалаа тодорхойлоо. Тиихэдэ үйлэдбэриин арга боломжо хүсэд һайнаар хэрэглэхэ, түхеэрэлгэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахые хараалба. Иимэ эрилтэ партиин съездын Директивэнүүдэй проект дотор табигдаа. Тэрэниие бодотоор бэелүүлхэ арга боломжо тэдэнэр олоо. Энээнһээ урда жэлнүүдтэ заводто известняк малтадаг хоёр карьер ашаглагдадаг, үлүү гаргиша хэгдэдэг, түхеэрэлгэ муугаар хэрэглэгдэдэг байгаа. Энэ дутагдал усадхахын тула хоёрой хоорондо оройдоо нэгэ карьер, бии байһан механизмуудые бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ арга олдобо. Карьертэ ашаглагдиха техникэ энэ зураг дээрэ харуулагдана.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

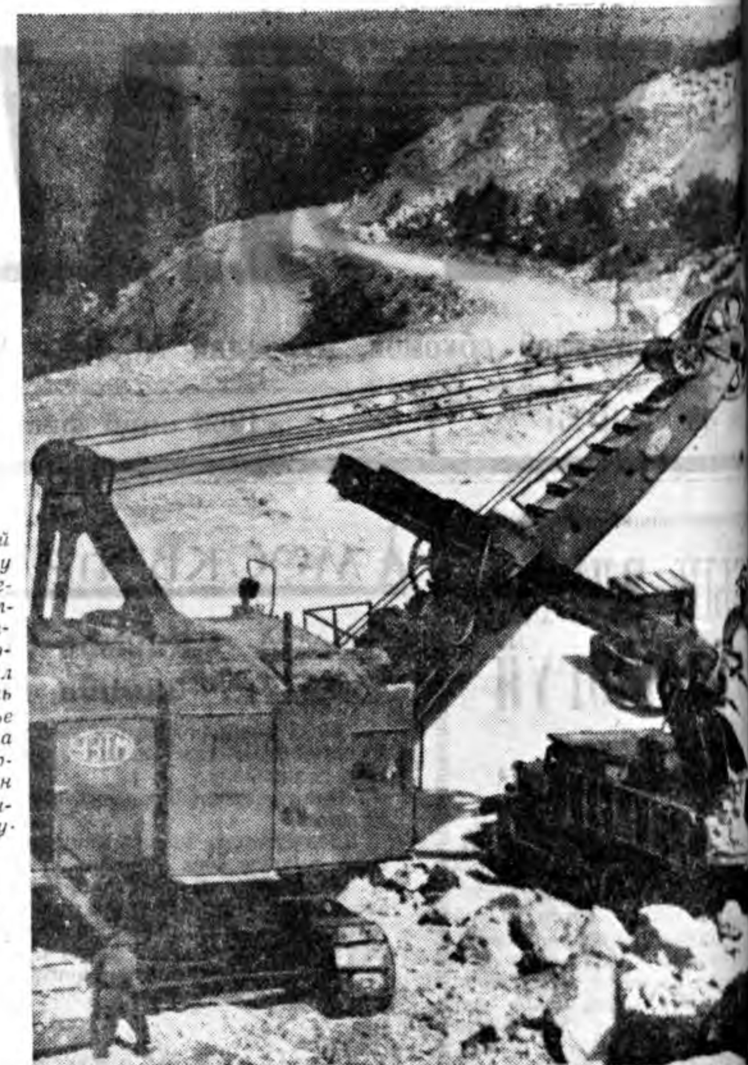

Иимэ дулаан дахатай хүн убэлэй хүйтэнһөө юу айхаб даа. Нажарай сагга горитойхон таргалуулжа шадал абхууһан малаа сагаа һарын сэб гэмэ хүйтэндэ өөрэгүйл адуулжа ябадаг. Малынь тарган даа, мүнөөшье тарган. Бүхы наһаараа мал адуулжа баян дүршэлтэй болоһон Балдан Гомбожапов Хэжэнгынгээ совхоздо алдар суутай.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Партийна организацинуудаар

ЭДЭБХИТЭД ХҮДӨӨ ГАРАБА

ПЕТРОПАВЛОВКА. Зэдын аймагай үргэн ниитэ ажалшад КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй зарлагдаһан тухай, тэндэ 1966—1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проектын һайшаагдаһан тухай мэдээсэлые баяр баясхалантайгаар хүлеэн абаад, тэрээнтэй танилсажа байнхай.

Партиин XXIII съездын Директивэнүүдэй проектын удхые хүн зондо ойлгуулха, тэрэниие зүбшэн хэлсэлгэ хаа хаанагүй эмхидхэхэ хүдэлмэри аймаг дотор эхилжэ байна. Партиин райком аймагай түбтэхи хүтэлбэрилхы тушаалтай нүхэдые, хүдөө ажахын дээдэ мэргэжэлтэдые суглуулжа, зүблөө үнгэргэбэ. Тэндэ 35 хүн хабаадаа.

Ажалшадта Директивэнүүдэй проектые ойлгуулха хүдэлмэри эмхидхэхэ, агитаторнуудай семинар үнгэргэхэ талаар тэдэндэ заабари үгтэбэ. Гадна эдэ нүхэд колхоз, совхозуудта партийна нээмэл, мүн ажалшадай суглаануудые зарлалгада бэлэдхэл эмхидхэхэ уялгатай. Иимэ суглаанууд ойрын сагта үргэлжэдөө эхилхээр хараалагдана.

Иимэ даабари абаһан партийна эдэбхитэд хүдөө нютагуудта, тосхон һууринуудта эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулхаар гараба.

И. ПОПОВ.

АГИТАТОРНУУД— АЖАЛШАДАЙ ДУНДА

УЛААН-ҮДЭ. 1966—1970 онуудта арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проектын газетэдэ толилогдоһон дары Доодо Саянтын найман жэлэй һургуулиин багша Т. Г. Бакашина ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулхаар өөрынгөө даажа абаһан Вахмистровай МТФ-эйн һаалишадта ошожо, партиин энэ угаа ехэ удха шанартай документые уншажа эхилбэ.

Тамара Григорьевна эндэ гансаараа ерээ бэшэ, өөрынгөө хүтэлбэрилдэг 7-дохи классай бүлэг һурагшадтай суг айлшалаа. Багшынгаа Директивэнүүдэй проект тушаа түрүүшын хөөрэлдөөе дүүргэхэдэнь, эдир «артистнууд» фермын малшадта концерт табижа, тэдэниие һонирхуулба, баясуулба.

Иигэжэ Калининай нэрэмжэтэ колхозой 30 гаран агитаторнууд партиин документые ажалшан ниитэдэ ойлгуулжа, удхыень тайлбарилан хөөрэжэ эхилбэ. Хүдөөгэй библиотекые даагша Н. Ф. Бутковская гахайшадтай хөөрэлдөө хэнэ. Суута хонишон А. А. Мясников түл абалгын заб сүлөөгүй үеын хаһа дундаа байбашье һаань, нүхэдтөө проект тухай хөөрэжэ үгэхэ сагаа олоно. Саратовкын отделенидэ коммунистнууд нүхэд Сучкова, Гордеев гэгшэд партийна даабаряа эдэбхитэйгээр бэелүүлнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой, партийна организаци Саратовка, Дээдэ-Саянта тосхонуудай агитаторнуудай семинар үнгэргэбэ. Тус семинарнууд дээрэ партиин Директивэнүүдэй проектын гол удхые КПСС-эй райкомой пропагандист Ю. И. Лузан тодорхойгоор тайлбарилжа үгэбэ.

А. НАГАСЛАЕВ.

Р. ЦЫБИКО[В]

ЮРЫН НЭГЭ ҮДЭ[Р]

„Коммунист ба тэрэнэй ажал хэрэг" гэһэн конкурсдо ороһон очеркнуудһаа

УХАА гүбэйн эгээл хормой захада түбхинэһэн Харгааһанай отара. Тэндэхи нэгэ гэрэй хажууһаа борохон брезент хушалтатай машина баруун урагшаа годиржо, Чисаанын үргэн талын уудамаар сэхэ баруулжаа табилуулба. Машинын резинэ «хүлнүүдэй» эршэгэнэн хүдэлхэдэнь, шоройн шабхай ара гэдэргээ хиидэнэ. Хоёр хажуугай үүдэнүүдэй хасабшын «забһаар хии һалхин эшхэрнэ. Машина соо хоёрхон хүн: нэгэниинь—жолоошон. Нүгөөдэнь хүдэр томо бэетэй, наһажаал хүн. Ергүл түлөөлэгшэшье бэшэ. Эндэл Чисаанын үргэн талада түрэһэн, үдэһэн, эндэхил совхозойнгоо отделенидэ мүнөө зоотехнигээр хүдэлжэ ябаһан хүн...

Хүр саһаар хушагдаһан хүжэ мүльһэн голой эрье зубшаһан харгы урдаһаань угтан гүйнэ. Яама ялхняа залажа, «аалидагты» гэһэншүүгээр матарна. Теэд машина заашье удаарнагүй, ондого-сондого буужа, бүри түргөөр шуу сохин шуумайна.

Сэхэ баруулжаа нэмжыһэн хизааргүй үргэн тала! Аяар нюдэнэй үзүүртэ нэгэ юуншьеб бүрэлзэн харлана, юуниш хаһынь абаһаар илгаруулхын аргагүй...

Жолоошотой зэргэлээд, тэрэ тэбхышоод һууһан хүн анхан сагһаа нааша адуу мал, хонин һүрэгөө үлгыдэһэн, элинсэг хулинсагуудайнга амидаран ажаһууһан талаяа нэгэл ондоохон галтай хурса нюдөөр хаймадаад абана... Тиихэтэйнь адли сэдьхэлэйнь оёорто үнгэ янзын бодолнууд үрдилдэн түрэнэ. «Саһан нимгэншье һаа. нюсэгэн тооной хара газар. Ехэ ган гасуур болоо һэмнай»,—гэжэ бодохотойгоо адли энэ бодолойнгоо зүб буруупе бодото дээрэнь шалгажа үзэхэ гэһэндэл жолоошодоо залихаар халта зангажархёод. машинаһаа бууна. Тэряанай газар дээгүүр ябасагаажа, валенкынгаа хоншоороор саһа этэрнэ. Хоёр-нэгэн һолоомоной модохиршоһон мухар узуур харагдаад лэ, хүрин тооһон бурьяна. «Оложо, эдихэ эдишэ үгы. Дэмы», гэжэ гүбэрэмсөөрөө, машинадаа һард һууһа, замая үргэлжэлүүлнэ. Үбһэ тэжээл хомор гээд лэ шууялдана. Зүбынш юм ааб даа. Хурьгад олон гаранхай. Бэе бэеынгээ үбһэ буляалдахашье ушар гарана. Байза, тэрэ Хажуу Булаг, Хүрээтэдэ арбаад хурьган... Энэ үбһэ тэжээлэй дутамагһаа бэшэ, харин лэ харууһанай муу дээрэһээ дутуу гараа. Оролдолгол хэрэгтэй. Оролдожо шангаар хүдэлөө һаа, ондо орохол байхабди»,—гээд бодоно. Морхогор нарин хамартай үргэн сагаан нюуртань, хэзээ нэгэтэшье хүйтэн харасаар мүльһэтөөгүй нюдэндэнь бата найдалай тэмдэг ялас гэнэ. Теэд энэ хүмнай тиимэ бэлэхэнээр зоригоо хухарха хүн бэшэ. Ажабайдалай, ажал хэрэгэй ямарханшье амта үзэһэн, халуун шулуу долёоһон намтартай. Мүнгэн сагаан һаншагуудынь олон юумэ үзэһэнэйнь гэршэ бололтой... Ехээр баярлажа, бахархажа гү, али уулгартажа, уурлажа оройдоошье байхагүй, ямарханшье шахардуу шангахан үе сагта нэгэл хэбээрээ, нэгэл даруу, жэгдэхэн зангаа алдахагүй.

Мүнөөшье энэ машина соогоо һуухадаа эгээл тиимэ зандаа, зүгөөр нэгэ һөөл бодолгото болошоһон янзатай. Жолоошонтоёо заашье үгэ залганагүй. Энэ ажал хэрэг тухай тугаарайхи бодолһоо үргэлжэлэн үнгэрһэн ажабайдалайнгаа ябадалнууд тухай бүүртүүрхэн һанаадхина. Баабайдаа байхадаа балай улас түрын, улас хоорондын байдал гү, али улад хоорондын харилсаан тухай огтошье ухаалдижа бирахагүй, ажал байбал хээд лэ, аарсан байбал уугаад лэ ябадаг, буруу зүбэйшье бусайдал тайлажа бирахагүй — зобожо муудашахаһаа айдаггүй. ехэ амгалан зантай, хүдөө уужам нютагай хүдэр нэгэ хүбүүн ябаа һэмнай. Тиин ябатараа коммунис партиин зэргэдэ абтажа, партиин урда, арад зонойнгоо урда үнэн сэхээр алба хэхэ, хододоол шударгы һайнаар хүдэлхэ тангаригтай болоо һэн. Али энээн тухайдаа һанана гү. Али үй түмэн хурьгад, үнөөхи шууяатай хонишон һамгад тухайдаа бодожо һууна гү. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ хүмнай «түбһэн» юумэ тухай бодол бисалгажа, сэдьхэлээ зобожо муудашахаһаа айдаггүй, харин улам саашань бодомжолхо дуратай, үзэһэн дутуу дунданuудай ушар шалтагаанииe удхашалан элирүүлхын, усадхахын хойноһоо үнэн зүрхэнһөө оролдожо, жүдхэжэ ябадаг. Тиихэдээ хүнэй дура гутаажа, үбшэнтэй газарыень нидхэрхэ бэшэ, харин тон сэхэ аад лэ, урин зохидоор шүүмжэлхэ, отделениие даагша Ринчи-Нима Цыренбазаровай нюуртань сэхэ хэлэхэ. Ринчи-Нима залуудаха, түргэдэхэ, мартаха. Тиихэдэнь дахин дахинаа ехэл тэсэмгэй зохидоор һануулха. Хэлэһэн үгэнь хүндэтэй һайнаар хүлеэгдэхэ.

— Тэрэ арбаад хурьгад тэжээлэй хомор дээрэһээ гарзалшоо гү даа?—жолоошонь зүрхэлжэ, ама хахална.

— Үгы... Муу харууһанһаа. Зарим залуушуулнай ажалдаа хайша хэрэгээр хандана, түүхэйдэнэ. Сакманщигууд—миин лэ «айлшад». Улаагаараа орохоо янаб. Тиигээ һаань, хурьгаднай оройдоошье гарзалхагүй һэн... Ган гасуур дээрэ хамаг муугаа бү тохоё. Һайнаар хүдэлэе.

Жолоошо иигэжэ абяа [...] һууһан хүршынгөө ама ха[...] да зүрхөө хаха баярлажа, [...] гөө ямаршье харюу үгэһые[...] сэд ойлгоогүй аад лэ, ми[...] һурагүй толгойгоо дохи[...] энеэбхилнэ.

Тэдэнэр хоюулаа бүнш[...] һөөр анха Дармын Гонш[...] бууса байһанаа мүнөө Бар[...] рёогой отара болоһон үсөө[...] лайда хүрэжэ ерэбэ. Тии[...] гурбан елэн харахан хотошо[...] нуудай нэрэ-һураггүй х[...] гүйжэ ерэхэтэй адли үнда[...] үүдэн нээгдэжэ:

— Сыдь, сыдь үгы. Яажа[...] һан шолмойнууд бэ Харгы[...] жуу тээ һуухада иимэл хаа[...] машина харахадаа оромоо т[...] шаха юм,—гээд нэгэ туран[...] тэй хүгшэн нохойнуудаа х[...] ража ерэнэ. Энэ хүгшэн—[...] Бүмбэй гэдэг Лиза басаган[...] нин ажал дээрэ хүдэлдэг.

— Сайн байнат. Бүмбэ[...] —гээд зоотехнигнай тэрэ [...] гараһан хүгшэнэй гар бари[...]

— Сайн даа. Таанарни[...] хүрэтэр гүт?

— Тиимэ. Бэшэнтнай х[...]

— Ажалдаа... Ехэл тух[...] хайнууд лэ доо. Үбһэгү[...] жэл. Могой жэл... Мори[...] жэл гараа ха даа ээллэхэ б[...]

— Хурьгадтнай һайн гү? залнатүй бэзэ?

— Үгы.

Орожо ерээшэд энэ «үгы[...] үгэдэ этигэжэ ядаһан янза[...] хүл дээрээ хэды-еды эр[...] газаашаа гаража, хонидо[...] тээшэ ошобод.

Хурьгадай дал. Хуһамаг[...] гай саагуур «гүргы», «дэб[...] һэн абяан дээрэ дээрэһээ [...] сан, шэхэндэ тоншье ур[...]

Кузнецкэ метал[...] ческа комбинадай [...] лектив СССР-эй а[...] ажахые 1966—[...] онуудта хүгжөөхэ [...] жэлэй түсэб [...] КПСС-эй XXIII съ[...] Директивэнүүдэй пр[...] дэ бодото хэрэгээ[...] рюусажа байна. З[...] доменщигууд пар[...] съездэ зорюулан [...] риһаа гадуур 7 м[...] тонно шэрэм үгэхэ [...] абаа. ЗУРАГ ДЭ[...] (зүүн гарһаа): гор[...] нор Е. Васильев, Н[...] нин, № 1 пеэшэнэ[...] тер Н. Веневцев, [...] щик Ф. Келин.

ТАС[С] фотохро[ника]

СОЁЛОЙ ДОБТОЛГЫН ДҮН

КПСС-эй Баунтын райком соёлой добтолгын гурбан жэлэй түсэб нёдондо аймаг соо хэр зэргээр дүүргэгдэһыень сэгсэлжэ үзөөд, бюрогой үзэмжэдэ табигдаба. Энэ талаар Муйска, Усойско болон Витимканска сельскэ Соведүүд һайн амжалта туйлаа гэжэ бюро тэмдэглэбэ. Жэшээнь, Муйска сельскэ Соведэй оршондо 1965 оной туршада олон шэнэ барилганууд бодоо. Молодежный посёлогто хүдөөгэй библиотекэ, клуб, фельдшерэй пункт, столово, номой магазин, оёдолой мастерской, парикмахерска баригдаа. Хоёр квартиратай байрын 4 гэртэ айлнууд түбхиноо. Дүрбэн квартиратай нэгэ гэр, 320 һурагшадай һураха һургуулиин байшангай барилга эхилэгдэнхэй. Тосхон һууринуудые ногоорууха, хүн зоной ажаһуудал һайжаруулха талаар яһала горитой юумэн хэгдэнэ.

Соёлой добтолгын гурбан жэлэй түсэбые дүүргэхэ талаар 1965 ондо ехэ хүдэлмэри хэһэниинень хараада абажа, КПСС-эй райкомой, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй дамжуулгын Улаан тугые Муйска сельсоведтэ (түрүүлэгшэ Г. И. Сорокин) барюулха тэһэн тогтоол партиин райкомой бюро абаба.

МАЛШАДТА—АНХАРАЛ

Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой правлени, партийна комитет хадаа малшадай ажаһуудалай, культурна хангалгые һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри бүтээнэ. Ара Хэрээтын, Еланиин, Хаягай һаалиин фермэнүүдтэхи культбазанууд шэб шэнэ мебелёөр түхеэрэгдэнхэй, тэндэ радиоприемник табигданхай, газетэ, журналнуудаар, нааданай элдэб хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай. Бүхы фермэнүүд дээрэ столово нээгдэнхэй. Харуулан ойлгуулха агитациин зүйлнүүд (уряа лозунгнууд, плакат болон диаграммануу, уялга болон түсэбүүд) үзэмжэтэй зохидоор ябаһан лэ газарта хадаатай байдаг.

Фермэ бүхэндэ агитатор томилогдонхой. тэдэнэр малшадтаа хододо ябажа, ойлгууламжын хүдэлмэри хэжэ байдаг шуу. Худалдаа наймаа эмхидхэлгэ, медицинскэ туһаламжа һайнаар табигданхай.

Энэ асуудалые партиин Бэшүүрэй райком бюро дээрээ зүбшэн хэлсэбэ. «Дружба» колхозой правлениин ба парткомой хэжэ байһан хүдэлмэриие һайшааба.

Таниие ямараар ханганаб?

ХАРАГДАДАГГҮЙ АВТОЛАВКА

Аргадын совхозой холын отара, гүүртын малшад автолавка хүлеэдэг болоһоор үнинэй. Илангаяа Арзагуунай отделени дээгүүр ябахада. хонишод. малшад хараһан лэ хүнһөө:

— Автолавка харагданагүй гү?—гээд асууха юм. «Үгыл даа» гэжэ харюусахашье һанаа зоборитой болошонхой. Юуб гэхэдэ, тэндэ аяар халуун намарһаа хойшо худалдаа наймаанай автолавка хүрэжэ ошохоёо болишонхой. Харамодоной совхозрабкоопой правлениин түрүүлэгшэ Н. Раднаев «Ганса автолавка ха[...] хүрэнэгүй. нүгөөдэмнай за[...] да» гээд лэ шалтаг бари[...]

Малшадта хэрэгтэй а[...] раа, эдеэ хоолой зүйл—с[...] һа, тамхи, саахарынь са[...] асаржа хангажа байдаг һа[...] дэнэй ажал хүдэлмэри, [...] далдань али тухай ехэ [...] болохо гээшэ бэлэй.

Энэ талаар аймагай эд [...] шэдэй кооперациин правл[...] хараг лэ.

Л. ЦЫРЕТО[В]
Баргажанай аймаг.

БЭЕЫН ЭЛҮҮР— [О]ЛДОШОГҮЙ ЭРДЭНИ

Эхэнэрнүүд болон үхибүүдые аргалдаг эмнэлгын зургаануудые олошоруулгада тусгаар анхарал хандуулха. Больницын койнонуудай тооё 1970 ондо 2680 мянга болохоор олошоруулха.

Медицинскэ промышленностиин продукцие 1,7 үлүүтэй дахин ехээр бүтээн гаргадаг болохо.

(КПСС-эй съездын Директивэнүүдэй проектhээ).

«БЭЕЫН ЭЛҮҮР—АГУУ ЭРДЭНИ»—иимэ ниитэ гаршаг доро элүүрые хамгаалха талаар манай нэгэдэмэл редакциин дэргэдэхи штатна бэшэ таhаг элдэб янзын бэшэгүүдые толилжо байха юм.

Хүндэтэ уншагшад! Танай нютаг, тосхон, фермэ, бригадада элүүрые хамгаалха талаар юун хэгдэнэб, ямар дутагдалнууд үзэгдэнэб—энээн тухай бэшэжэ байхынгаа хажуугаар, танина медицинын талаар ямар асуудал илангаяа ехээр hонирхуулжа байнаб—дары түргэн мэдээсэхыетнай гуйнадби.

БЭШЭЖЭ БАЙЯ

«Элүүр—жаргалан» гэжэ манай арад хэлсэдэг. Элүүр ябахада, хүл хүнгэн, толгой hонор, ажал түргэн бүтэсэтэй байдаг. Холо баяртай хүхюун ябахаш. Хоол, хубсаhа, гэр байраш ядажа пуунагүйбди. Сэдьхэлнайшье тэгшэ дүүрэн.

Теэд зарим нүхэднай элүүр hайн ябаха юм аад, тон лэ өөрын гэм алдуу гү, али ушар ёhо мэдээгүй дээрэhээ үбшэлжэ зүдэрдэг, энээгээрээ ниитын ажахыда, гэртэхин бүлэнэртөө ехэ хохидол ушаруулдаг. Баhа үри хүүгэдээшье өөhэдын гэмээр үбдэхөөжэрхидэг түрэлхид бии. Һалан муухайгааршье ажаhуудаг айлнууд бии. Энэ—ехэ дутагдал. Энэ — хүүшан хархис сагай үлэгдэл. Энээнтэй эрид шангаар тэмсэхэ, сойлгуулламжын ехэ хүдэлмэри ябуулхада яаха юм? Элүүрые хамгаалга тухай эрдэмтэдэй hанамжа, мэргэжэлтэдэй зүбшэл, шүүмжэлэл гэхэ мэтые газетэдэ олоор үгэжэ байhан hайн бэлэй.

Манай Чисаанын совхоз хэдэн эмнэгшэдтэй, участково больницатай, мэргэжэлтэднай яhала хүдэлдэг. Ариг сэбэрэй пост, дружинашье эмхидхэхын хойноhоо оролдоhон байха. Теэд олохон үүсхэл оролдолгонь бэелээгүй. Эндэ бидэнэр зэмэтэйбди. Бултааран лэ али бүхы арга шадал соогоо тэдэндэ туhалха, өөhэдөө арюун сэбэрээр ажаhууха ёhотойбди.

Һуурин, тосхон, фермэ, отара бүхэндэ элүүрые хамгаалгада туhалха дуратайшуул өөhэдөө эдэбхи гаргажа, бодомжотой зохидоор хүдэлхэ, ариг сэбэрэй пропаганда үргэнөөр эмхидхэхэ ушартай. Наада захань банигүй отаранууд манай эндэ бии. Тэндэ бани барюулха асуудал табижа, өөhэдөө хамhалсажа ороходо яахаб. Ехэл хэрэгтэй бэшэ гү. Үгышье бол, эхэнэрнүүднай ариг сэбэрэй булан эмхидхэг лэ! Юрэдөө амарха хооронгоо hамбаашалжа байгаад, хэхэ юумэн яhала хэндэшье олдохо, ехэ hонинишье байха hэн.

Иигээд лэ элүүрые хамгаалтаар туhаламжа болгон гү, али дутуу дундануудые эрид хурсаар шүүмжэлэн, газетэдээ ходо бэшэжэ байял гэжэ бүхы уншагшадые уряалнабди.

Д. ШОЙЖОНОВ,
Чисаанын совхозой хонишодой бригадир.

ҺАНАМЖАЛХАДА...

Арад зоной элүүр мэндые хамгаалха ябадал [ма]аа түргэн хүгжэжэ, амбулатори больницанууд, хүүгэдэй элүүржүүлгын газарнууд ха[ана]хаанагүй байгуулагданхай гээшэ ааб даа.

Хэды тиигэбшье, хүдөөгэйнай хүн зоной ажаhуудал ариг сэбэрэйнгээ талаар, сэхыень хэлэхэдэ, үшөөл hанаhанда хүрэнэгүй.

Юрэдөө, нэрлээдшье ялайб даа, үбшэлhэн аад, бэеэ hалан муухайгаар абажа ябаха, гигиенын гурим мэдэхэгүй, гэр байраяа аглаг сэбэр байлгахын хойноhоо оролдохогүй баримтанууд али олон үзэгдэдэг.

Манай совхоздо 2 врач, участково больница бии. Эдэнэрнай фермэ, отара, гүүртэнүүд дээгүүр аяншалдаг. Тэндэ ажаллагшадые саг үргэлжэ эрьежэ шалгажа ябадаг. Тиигэбэшье эдэмнай хаанаашье хүрэнэгүй. Ушар тиимэhээ газетэнүүдэй хуудаhанда эмшэд мэргэжэлтэдэй зүбшэл, хөөрөө толилжо, медицинын талаар малшад, хонишодой ойлгосо, мэдэсые дээшэлүүлхэ, али бүхы үбшэнтэй тэмсэхэ хэрэгтэ олониитын эдэбхи хэшээлые хандуулха шухала гэжэ hананаб. Бидэ хүдөөгэй ажалшад өөhэдөө ариг сэбэрэй түлөө алин зэргэ оролдожо байhан тухайдаа бэшэжэ, дүй дүршэлөө хубаалдажа байха хүсэлтэйбди.

Ц. ГОМБОЕВ,
Түнхэнэй Саянай совхозой лугевод.

Республиканска больницын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда хирург А. И. Жалсараев ехэ хүндэтэй. Тэрэ болбол хүдэлhэн сагhаа хойшо хэдэн мянган операци хэhэн. Һүүлэй хоёр жэл соо хүдөө нютагуудhаа ерэhэн олохон хирургнуудые hургана, тэдээндэ дүй дүршэлөө дамжуулан үгэнэ. Зураг дээрэ: хирургическа 3-дахи таhагые даагша нүхэр А. И. Жалсараев операци хэжэ байна.

В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

ҮБШЭНҺӨӨ ҺЭРГЫЛХЭ!

Республикын хүн зоной гэр байра, ажаhуудал болон материальна ажана түбхин байдалые hайжаруулха талаар гүрэнэй ехэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэтэеэ хамта, улад зоной элүүр мэндые хамгаалха талаар угаа ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Республика доторнай түсэбтэ долоон жэлэй туршада олон шэнэ больница баригдаа, мүн хуушануудынь үргэдхэгдэжэ, бүгэдэ 2640 хүнэй hууряар олошороо. Мүн энэ үедэ врачнууд 827 байhанаа 1160 болоо. Медицинын дунда мэргэжэлтэд 5 мянга гаран хүн ажаллана.

Республикын арад зоной элүүр мэндые хамгаалгада гүрэнэй зүгhөө мүнгэ зөөри hомололго 1958 онойхитой сасуулхада мүнөө хоёр дахин шахуу ехэ болгогдожо, хори гаран миллион түхэриг болоhон байха юм.

Үйлэдбэриин шэнэ байра байшангууд таарамжатай зохидоор баригдана, ажал хүдэлмэри оньhожоруулагдана, ажалшадай hуурин тосхонууд ажана hайнаар түхеэрэгдэнэ, элдэб таримал модо, сэсэгүүдээр ногооруулагдана, мүн тэрэшэлэн ажалшадай байрын гэрнүүд, үхибүүдэй эмхи зургаанууд олоор баригдана.

Шэнэ табан жэл соо республика доторнай эмнэлгын зургаанууд, элүүрые хамгаалгын бюджет саашадаа улам ургаха, хүгжэхэ болоно. Халдабарита, зүрхэ, уушханай болон бусад үбшэнүүдые эрид үсөөрүүлхэ, дифтери, бруцеллез, ушын үбшэнүүдые сүм усадхаха зорилго табигдана.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэ гансахан лэ элүүрые хамгаалтын зургаануудай, медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй оролдолгоhоо бэшэ, харин олониитын, бүхы хүн зоной эдэбхитэй хабаадалгаhаа ехээр дулдыдаха байна.

«Үбшэнhөө уридшалан hэргылхэ гээшэ тэрэниие эмшэлхэhээ хүнгэн» гэдэгые ойлгожо, ямар нэгэн үбшэнөөр өөрөө үбдэхэгүй, мүн тэрэниие коллективтээ тараахагүйн тула хүн бүхэн оролдохо зэргэтэй. «Дайсание илахын тулада тэрэнэй хүсэ шадалые мэдэхэ хэрэгтэй» гэдэгтэл, үбшэнтэй тэмсэхын тулада тэрэнэй яажа хүрэдэг, хайшан гэжэ тэрээнhээ hэргылхэ аргануудые мэдэхэ ушартай юм.

Энээндэ ажалшадые hургахын тулада Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика, нооhо угаалгын, оёдолой «Труд» фабриканууд болон ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэд ажалhаа сүлөөтэй сагтаа элүүр мэндын университедтэ hуралсана. Мүн судна заhабарилгын заводой хүдэлмэришэд өөhэдынгөө цехүүдтэ байгуулагдаhан элүүр мэндын hургуулида ябажа врачнуудай лекци шагнана, медицинын асуудалаар кино, журналнуудые харадаг байха юм. Хориин аймагай түбэй, мүн Нижне-Ангарск тосхоной алба хаагшад элүүр мэндын университедэй хэшээлдэ ябажа hуралсана. Баhа тиимэ hургуули Селенгинск тосхондо эмхидхэгдэнхэй.

Үбшэн хүрэлгын замые хааха ябадалда гэр байрадаа, үйлэдбэри дээрээ арюун сэбэрые сахилга угаа ехэ удха шанартай. Ажалай, эдеэ хоолой, амаралтын журам сахиха, махабадаа хатуужуулха гээшэ үбшэ хамшаггүй байхын зүб зам.

«Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй редакциин штатнабэшэ таhагай врачнууд, хүндэтэ уншагшад, таанадта, элүүр энхэ, үбшэ зоболонгүй ябаха талаар өөhэдынгөө мэдэрэл болбосоролые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ туhалха гэжэ шиидэhэн байна. Мүнөөдэрhөө эхилэн тус газетын хуудаhанда хойшодоо медицинын асуудалаар мэргэжэлтын зүбшэл, лекци, хөөрэлдөөнүүд толилогдожо байха болоно. Иигэжэ таанадтай хамтадаа хаа хаанагүй ариг сэбэрые гуримшуулан наринаар сахиха зорилготойбди. Ариг сэбэр байлгахадаа али болохо үбшэнhөө зайсуулха, элүүр энхэ, шиирэг задарюун ябахын эхин hуури ха юм даа.

В. БОЯНОВА,
санитарна гэгээрэлэй байшангай ахалагша врач.

...[мэ]стоно. Хонидоо юундшьеб илжа байна хэбэртэй. Хурьгадай [ш]алаан. Ороhон улад тээшэ хэ[зэ] зуугаад адлихан толгойнуудай [ш]уудөөн, улам шангаар, янза бү[ри] хоолойгоор дарьяса маарал[да]на... Теэд юундэ иигэжэ үлыл[дэ]нэ, «бархиралдана» гээшэб? Яhа[л] сула hайнууд лэ. Байра соонь [дула]й хуурай. Амилхада хүнгэн. [Шэ]эбэл—үбhэн үлгөөтэй. Жу[у]эбэл—дабhа, хөө, улаан шошье үйгөөтэй. Юун дутааб? [Хэ]рэл гү? Али эдэнэр эбэр ехэ [с]эсэгээ, энхэ сагаан эхэеэ үгылжа гү?..

Зоотехник юрэдөөл оро-ороhоор, [ша]рай хурьгадта аhашана. Барюhан, [н]эн лэ хурьгадынь нүhэр [с]эо бэетэй буржагар сэбэр[ну]уд. «Лизын харууhалдаг хонид хурьгад хаям. Иимэ байнгүй [хаа]ла hэм»,—гэжэ зоотехник омо[ргор]хоно хэбэртэй. Теэд Дашидондо[го]й Лиза hанаhанаа бүтээжэ, hарhанаа абажал hалаха. Гансашье [ү]гэ заабари дэмы газараар орхи[гү]й дүүргэhэн лэ байха. Шадал[та]й, зоригтой, ульгам hонор. Нё[дон]до хонин бүриhөө 4,5 килоимм эрхим шанартай нооhо хай[ш]лаа hэн. Лиза өөрөө энеэбхил[жэ] орожо ерэнэ. Балай үгэ дуу[гаргаа].

— Бүхы хурьгадай hүүл тайраг[да]а гү?

— Тайрэгдаа,— хонин баялигай [хар]юусана.

Зоотехник баhа нэгэ хүрьга [а]бүү бөөмэйлhэндэл гар дээрээ [ба]на.

— Һүүлынь ехэ зүбөөр тайрааш, [оп]ерацишье хээш... Энэ яагаа [ба]л hүби хурьган гээшэб? Яhалиг [мүн]дэр. Эрэ бы... Бүри hайн гээшэ. [Ху]ридхэлдэ амяарайнь абаарайл[ха]—мэргэжэлтэ хүхихэдэл гэнэ. «Хурьгаднай бултааран иимэ[нүү]д байдаг hаа...» — шэбшэнэ. [Ну]гэнтэ hанаашархажа:

— Үбшэлhэн, муудаhан хурьгад [бии] бээз?—гээд асууна.

— Үгыл даа.

— Эрхим лэ гээшэ. Бэрхэш даа. [Лиз]а.

— Танай аша туhаар юм ааб даа,—хонишон сэхэ руунь гүбэд гэбэ. Зоотехник иигэжэ хэлэхэдэнь балайшье дуратай бэшэ.

Тиигээд гэртэ орожо хөөрэлдэнэд.

— Даши-Пунсэг Дарижапович, уялгаяа дүүргэхэл байхабди. Найдуулхадамнайшье болохо. Энэ хадаа түрэл партиимнай XXIII съездэдэ бэлэгнай болуужаг,—гээд Лиза хэлэбэ.

— Юрэдөө яhалал хүдэлнэд гээшэ танай hэшхэлдэ... Үбhэ хулhаяа хүргэжэл үзэхэ гүбдеэ, — эжынь сомсорон нэмээбэ.

* * *

Зоотехник бүхэли недели соо гэртээ байгаагүй—отаранууд дээгүүр ябаа.

Энэ мүнөө субботын үдэр, наранай орошоhон хойно гэртээ арайхан хүрэжэ ерэбэ хаям даа.

— Хоёр-гурбан хоногоор ошоhон аад лэ...—гээд hамганиинь хэзээдэшье урин налархай Долгор Намжиловна халта зэмэлхэ hанаатай дуугарбашье, ходол иигэжэ хашаргүйгөөр хүдэлдэг, ажалша бэрхэ нүхэртэй байhандаа доторoo hэмээхэн омогорхоно хэбэртэй.

— Мүнөөмнай гоёолдохо саг бэшэ... Мэдэнэ хаямши даа. Энэ ара хойгуураа сэхэ баруулаад, Баруун Хорёогой хонишодто ошожо ерээбди.

— Хони хурьгад ямар бэ?—командировкоhоо бусажа ерэхэдэнь Долгор Намжиловна абаhаар лэ иигэжэ асуудаг.

— Һулагүй гарзатай... энэ Хажуу Булаг, Хүрээтэдэ.

— Яаhан бузар юм...—Һамганиинь иигэжэ ниитынгээ малда үнэхөөр hанаашархажа хэлэбэшье, нүхэрөө эжэ эхигүй энхэрэн хайрлахадал гэнэ. Үнэхөөрөө таби гарааашье hаа, Даши-Пунсэг Дарижапович даншье hаа нэтэрүүгээр, эсэхэ сусахые мэдэнгүй ажалладаг хүн хаям даа.

— Зүдэршөөш. Энэ hахалшни гэжэ арбайшоо. Бани түлижэ байна.

— Бани гэлтэй хари. Ветеринарна аптечкэ энэ углууда орхёо бэлэйб. Яаhан бэ, Долгор?—зоотехник гэр соогуураа hандагай hүүхэ болобо.

— Хайрлыш... Энэ ерэ ерэмсээрээ баhа юугээ онгилбо гээшэб-ши?

Удаань банида ошожо ороно. Юушье мэдээгүйдэ hүниин тэн болошобо.

Теэд зоотехник амарха тээшээ яаранагүй. Энэ ошолгондоо ямар, юу хэжэ, бүтээжэ ерэhэн тухайдаа блок-нот дээрээ тэмдэглэнэ, бодолгото болоно. Тэндэнь үни, hаяын тэмдэглэлнүүд дүүрэн:

«Манай отделенидэ 1966 оной январиин 1-нэй байдалаар 12400 толгой хонид тоологдоно. Бүхы совхозой хонидой 40 процентнь. Нёдондо толгой бүриин 3,3 килограмм нооhо үгөө hэн. Бултааран гурбадахи классай нооhотой. Хонидой 5 бригадатайбди. Хорёод отаранuудтайбди».

«Шойнжонов Дымбрелэй бригада бүхы дээрээ hайн. Нёдондо хонин бүриhөө 3,9 килограмм нооhо хайшалаа hэн. Мүнөө жэлдэ 4 килограммда хүргэжэ болохо. Нёдондо 1700 гаран түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаа hэн. Мүнөө 2 мянгандашье хүргэхэдөө болохобди гэжэ Дымбрел хүхижэ байгаа hэн. Дэмы хэлээгүй ха. Үбhэ тэжээл муутайhаа айнагүй».

«Сыдыб Норбоевой даадаг хара эрээн хонид яhала тарганууд. Өөрөө ехэ эдэбхитэй».

«Михайлов Вася, Найданов Цыбик-Доржо хоёрой харууhалдаг нэгэдэхи классай нарин нооhотой хонид hанаа зоборитойхон. Тэндэ яажашье hаань, нэмэлтэ тэжээл абаашуулха, Ринчин-Нимада хэлэхэ».

«Н... бонитировко хэхэдэ, хони хурьга hэлгүүлнэт гэжэ ходо дурагүйдэгшэ hэн. Ойлгуулжа хэлээб. Одоошье зүбшөөхэhөө байха hайшаагаа»,—иимэрхүү хуряангы тэмдэглэлнүүдтэ залгуулан: Хажуу Булаг, Хүрээтэдэ арбаад хурьгад дутуу түрэбэ. Ажалай эмхидхэл үшөөл hула». Баруун Хорёогой, хурьгад илангаяа өөдэргэн hайнууд, Лиза — бэрхэ. Тэндэ 75—80 толгой эрэ хурьгадые шэлэжэ абаха»,—гээд аржытар нэмэжэ бэшэбэ.

— Үүлтэртэ, эрхим хонид элдин Чисаанын эгээ hайхан шэмэг болохо! Хонишоднай амжаха, алдаршахал байха даа.

Ниитын hүрэг—манай зөөри. Малаараа баяжахадаа өөhэдөө баяжахабди...

Мүнөө жэлдэ ган гасуурай гасаашье hаань, нёдондо жэлэй хэмжээнhээ яабашье буухагүй, харин түсэбөө дүүргэхэл ёhотойбди. Оролдосотой үүсхэлтэй ажал партиин ээлжээтэ съездые угтаха угтамжа мнай болуужаг! Оролдохо, оролдохол болообди!—гэжэ hаяын нэгэ партийна суглаан дээрэ Даша-Пунсэг Дарижаповай дабтан хэлэhэниинь ехэ удха шанартай. Энээнтэй дашарамдуулан зоотехнигэй өөрынь айхабтар ехэ оролдосо хэшээлэй ульгэр жэшээ харуулжа ябаhые магтан дурдамаар. Энэ оролдосонь хэзээдэшье дэмы байгаагүй: аша үрээ үгөө, үгэхэшье. Энээн тухайнь совхозой эндэхи отделениин хонишон бүхэн дурдадаг, аймаг зургаанай тушаалтадшье hайн мэдэдэг.

Газаа баруунай шороб hалхин гани галзуу буужа, энэ эсэшэгүй ажалшаниие эсээхэ, гасаалха гэhэндэл эшхэрэн дэмырнэ... Энэ аяг аашыень аяар тэрэ урда хойто захаар үргэлжэ тобойлдоhон уула хаданууд hонюушархан шагнаархабашье hаань, нойр зүүдэндэ яашагүйгөөр диилдэшэнэ хэбэртэй.

Һүниин тэн үни хада үнгэрэнхэй. Теэд зоотехнигэй сонхо гэрэлтэй hаруул зандаа... Коммунистын зүрхэн эсэнэгүй!

Улаан-Үдын 300 жэлэй ойдо

ДУРСААД ҮЗЭХЭДЭ...

Хоёр зуунай жэлэй үеhөө Сибириин олон жэжэхэн хото городуудай дунда Дээдэ Үдэ хотые зааханшье бол гоёхон, тэрэ шадарайнь газар дайда тон hайхан сэсэглиг баян байгаалитай, эдеэ хоол, түүхэй эдээр элбэг баян юм гэжэ ородой Европодохи хубиин томо, томо наймаашадай дунда суутай болохо эхилhэн гээд тэрэ сагайнь эрдэмтэн бэшэhэн байдаг. Шэтэ, Нэршүү—зүүн зүгтэ ошожо гү, али бусажа ябаhан хүнүүдэй Дээдэ Үдэ хотодо бууухадань, муухан, бүгшэм халуун, харанхы гостиницатай hэн ха. Харин айлнууд хонохо амарха таhаг дурадхадаг, самовар табюулжа сайлахые уридаг заншалтай hэн гэхэ.

Юрын зоной ябадалтай, элдэб наймаа дэлгүүрэйнь газар Слободо гэжэ нэрэтэй hэн. 1780 онhоо эхилжэ, жэл бүри яармаг болодог байгаа.

Дээдэ Үдэдэ 1649 ондо 3—4 айл hуужа эхилhэн. Эрхүүhээ Нэршүү Хяагта хоёр орохо замай бэлшэр дээрэ түргэн дэбжэhэн. 1666 ондо Дээдэ Үдын острог байгуулагдаа. 19 жэл үнгэрөөд, Дээдэ Үдын уезд тогтожо, 98 жэл соо байгаад, hүүлээрнь 1822 ондо Эрхүүгэй губерниин округ нэрэтэй болоhон байна.

Дээдэ Үдэдэ 1851 оной мэдээгээр гурбан мянган хүн зон ажаhуудаг байба. 1923 ондо 25 мянган хүн зонтой болоо, тэрэ гэhээр 192 мянган хүн зон нэмэбэ.

Илангаяа hүүлэй хэдыхэн жэл соо айхабтар олон барилганууд, гоё hайхан клуб, театрнууд болоhон, элдэб таримал модод, сэсэгүүд hуулгагдаhан.

Душэн табан жэлэй урда тээхи байдал hанажа үзэхэдэ, тон лэ зүүдэн шэнги байдаг. Хотын үйлсын бамбагар зузаан элhэн соогуур махажа үбhэ hолоомо гү, али талха мяха ашаhан хүдөөгэй ажалшад шарга тэргынгээ хажуугаар ябгалаад, моридоо шабхуурдажа ябадаг hэн.

Дээдэ Үдэмнай 1934 оной июлиин 27-до Улаан-Үдэ нэрэтэй болоhон бэлэй.

Түб түрэл хотынгоо түрэhэн үдэрые угтуулан, хэлэхэ хөөрэхэ юумэмни иимэрхүүл байна гээшэ.

Г. ЛЕНХОБОЕВ,
СССР-эй Географическа обществын гэшүүн.

СОЦИАЛИС ЁҺООР ХҮГЖЭН МАНДАҺАН МОНГОЛ ОРОН

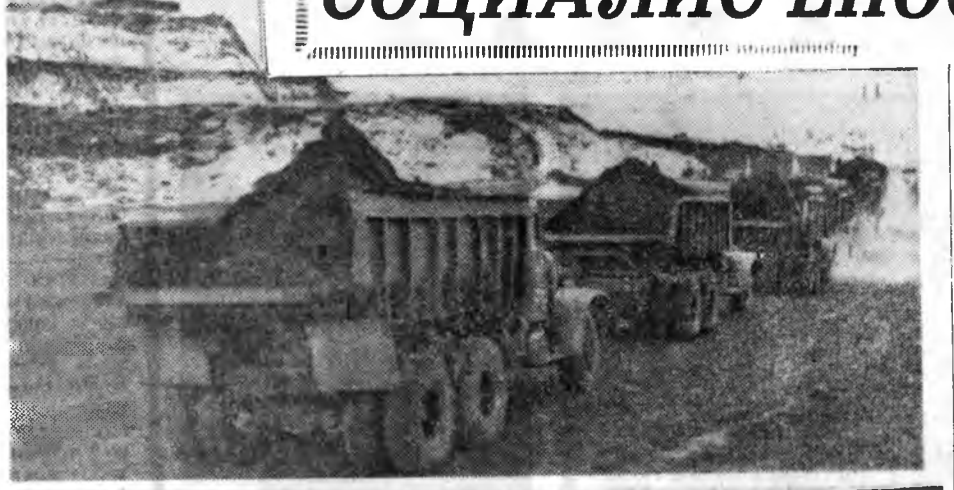

[М]ОНГОЛОЙ АРАДАЙ [РЕ]СПУБЛИКА. Шарын-[Гол]—республикын нүүрhэнэй шэнэ район МНР-эй [...]то зүгтэ, Хэнтэйн хадай хормойдо байна. Карьерэй барилга [...] оной июнь соо эхилээ юм. Эндэ монгол, совет мэргэжэлтэд болон хүдэлмэришэд хамта [хүдэ]лдэг. 1965 оной ин[...] соо газарай хүдэлмэри сүм дүүргэгдэhэн [бай]на. Мүнөө дүршэлтэй [...] горнягууд монгол [нүхэ]дтөө туhална. Шарын-Голой нүүрhэнэй карьер республикын нүүрhэнэй хоёрдохи предприяти болоно.

[З]УРАГ ДЭЭРЭ: Шарын-Голой карьерэй нүүрhэ тээhэн самосвалнууд.

ТАСС-ай фотохронико.

[Ро]ссида социалис революциин илаhаhаа уламжалан, колониальна Зүүн зүгэй оронуудтахи [рев]олюционно хүдэлөөн дэбжэн [бос]оhон, Монгол ороной ажалшадай революционно хүдэлөөндэ [ү]рэлдэр хүсэтэ шэнэ эршэ олго[ж]о, али бүхы дарлалтаhаа сү[лөө] [х]эрхэ зам, социализм байгуулха [зам] нээжэ үгэhэн байгаа.

Монголой Арадай-революционно партиин байгуулагдаhан ушар [ш]алтадын, дотоодын богоолшологшодто эсэргүүсэн бодоhон монгол [ара]дай сүлөөрэлгын тэмсэлдэхи [ехэ] хубилалтын эхи табяа hэн. [19]21 оной мартын 1-дэ Хяагта хо[тодо] энэ партиин түрүүшын съезд [бол]огдаад, орондоо националь[на] бэеэ дааhан байдал олгохо, гү[рэ]ной хуули засагые ажалшан [ара]дай мэдэлдэ оруулха, Монгол [ор]оной ниитын байдалые удаа да[ра]лан шэнэдхэн хубилгаха зорил[го] табяа бэлэй.

Ажалшадай үндэhэн хүсэл эрмэлзэлые хамгаалагша энэ дайшалхы политическэ эмхи үнэхөөр hайн байдалай түлөө арад түмэнэй тэмсэлые оронойнгоо түүхэдэ түрүүн толгойлжо эхилээ hэн. Ороноо капиталисбэшэ замаар хүгжөөхын түлөө, социализм байгуулхын түлөө, өөрынгөө зэргые нэгэдхэн нягтаруулхын түлөө тэмсэдэг МНРП-гэй саашанхи бүхы ажал ябуулгадань монгол революционернүүдтэ В. И. Ленинэй үгэhэн зүбшэлнүүд имагта ехэ удха шанартай байhан. Монголдохи оршон байдал өөрын онсо талатай байгаа гэбэл, тус парти национально-сүлөөрэлгын, юрэнхи демократическа зорилгонуудай түлөө тэмсэдэг имагта таряашадай парти байбашье, түрүүшынгээ алхамhаа марксизм-ленинизмын hургаалые өөhэдынгөө байдалда тааруугаар хэрэглэн, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнтэй нягта холбоотойгоор хүгжэhэн түүхэтэй.

Тус парти империалис ба феодальна дарлалтын хүндэ хүшэр байдалда ажалшадые революционно тэмсэл тээшэ хүтэлэн жагсаажа, алдарта илалта хангаhан, орон дотороо арадай засаг тогтооhон юм. Монгол орондохи арадай—демократическа революци 1921 онhоо 40-өөд он хүрэтэр үргэлжэлөө. Энэнь феодализмда эсэргүү революци түгэсхэлгын, ороноо капиталисбэшэ замаар хүгжөөхэ бата бэхи үндэhэ hуури табилгын шата болоо.

МНРП ороной засаг баригша парти болоод, гүрэнэй ба ниитын шэнэ байгуулалта эмхидхэлгын хэрэгые амжалтатайгаар хүтэлбэрилнэ, обществын хүгжэхэ зайлашагүй шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ таарамжатай зохидоор хандана.

МНРП марксизм-ленинизмын hургаалые хүтэлбэри болгон, үнэхөөр бэеэ дааhан арадай-демократическа гүрэн байгуулаад, түрэл Монгол оронойнгоо алдар солые суурхуулаа, экономикын ба соёлой талаар хэдэн зуун жэл соо тахюутаhан, гээгдэлhээнь түүхэтэ богонихон болзор соо гаргажа, социализм байгуулха hаруул дардам харгыда оруулаа. Социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ ороной экономикодохи шанарай тала ехээр хубилhан, экономикын шэнэ hалбаринууд бии болоhон байха юм. СССР-эй, мүн бусад социалис оронуудай туhаламжаар МНР-тэ энергетическэ, нефтиин, газарай баялигай, шулуу нүүрhэнэй, металл болбосоруулгын, барилгын, модо болбосоруулгын, мүн бүд нэхэлгын, арhанай ба гуталай, полиграфиин, эдеэ хоолой, бусад үйлэдбэриин hалбаринууд амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байнхай. Орон соогуурнь түмэр харгынууд, авиалининүүд hэтэ гарана. 1964 ондо промышленностиин бүхы продукци 1940 онойхиhоо 10 дахин ехэ болоhон, арадай ажахын бүхы продукциин үнэ сэнгэй 40 процентыень эзэлhэн байгаа Гурбадахи табан жэлэй (1958—1965 онуудта) үедэхи промышленна продукциин жэл соохи дундуур ургалтын темп 10,3 процент болоо. Ажалшадай байдал улам hайжаржа байна.

МНРП оронойнгоо онсо өөрэ талые хараада абалсан, социалис байгуулалтын тон орёо зорилгонуудай нэгые—урдань энгэй жэжэ үмсэ байhан хүдөө ажахые хамтадхаха зорилго амжалтатайгаар шиидхээ. 1959 ондо ажалшадай үмсын ажахынуудые хамжаануудта оруулха хүдэлмэри дүүргэгдэhэн юм. Хүдөө ажахын шэнэ hалбари—орооhо таряанай ажахы бии болоод, мал ажалай тэжээл улам элбэгжүүлхэ арга олгоо.

Энэ жэлэй июнь соо, Монголой Арадай Республикын 45 жэлэй ойн урда тээхэнэ, МНРП-гэй ээлжээтэ XV съезд болохонь. Энэ с'ёзд Монгол ороной экономико болон соёл гэгээрэлые 1966—1970 онуудта хүгжөөхэ дүрбэдэхи табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдые зүбшэн хэлсэхэ. Ерэхэ табан жэл соо ороной арадай ажахын гол hалбаринуудые [хүгж]өөлгын темпые хурдадхалгада, промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриин материально-техническэ үндэhэ hуури улам бэхижүүлгэдэ, ажалай бүтээсын ургалтада экономикын ашаг үрые бүхы талаарнь дээшэлүүлгэдэ партиин гол анхарал хандуулагдаха.

Монгол орондо боложо байhан шэнэдхэлгэнүүд гайхал үүсхэнэ, баяр түрүүлнэ. Монголой хүдэлмэришэн анги, хамтаран нэгэдэhэн таряашад, арадай интеллигенци зохёон байгуулхы шэн зоригто ажалаараа социализмын материально-техническэ бата бэхи үндэhэ hуури байгуулжа байна. Эдэ амжалтануудынь элеэр харагдана. Нёдондо жэл эндэ француз журналистнууд ерээд ошоhон юм. Тэдэнэр хараhан үзэhэн юумэ тухайдаа «Гоби гээшэ хооhон тала бэшэ» гэhэн hонин гаршагтай очерк «Демокраси Нувель» журналда тунхаглуулаа hэн. «Өөhэдынгөө ахир ойлгомжын», мүн «баруун оронуудта Монгол тухай хэлсэгдэдэг бусад бүхы багсаамжа хөөрэлдөөнүүдэй» бурууе нюдөөрөө хараабди гэжэ тэрэ очерк соонь хэлэгдэнэ. «Социализмын үдэрhөө үдэртэ улам ехэ амжалта туйлажа байhан» хизаарые хараабди гэжэ бэшэнэ.

Монгол арадай hанал бодол мүнөө бүхы дэлхэй дээрэ—Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида, уласхоорондын элдэб зүблөөнүүд, уулзалганууд дээрэ хэлэгдэжэ байдаг болонхой. Монголой Арадай Республика эб найрамдалай түлөө, империализмын эзэрхэг түримхэй политикые буруушаан сэхэ шууд тэмсэнэ.

Марксизм-ленинизмын hургаалда, пролетарска интернационализмын хараа бодолдо үнэн байдаг МНРП монгол арадые Советскэ Союзай, бүхы социалис оронуудай арадууд тушаа, бүхы дэлхэйн ажалшад тушаа хани ёhоор хандалгын үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлнэ.

В. И. Ленин, Д. Сүхэ-Баатар монгол-совет хани барисаанай эхи табиhан юм. Бүри 1921 оной ноябриин 5-да хани барисаата харилсаа тогтоохо тухай совет-монгол хэлсээн баталагдаа hэн. Пролетарска интернационализмын бүрин тэгшэ эрхэтэй байлгын, бэе бэеэ хүндэлэлгын, социалис ёhоор харилсан туhалалсалгын гол ёhонууд тэрэ хэлсээн дотор бодото бэелэлээ олоhон байгаа. Совет-монгол заншалта хани барисаанай хэлбэришэгүй үндэhэ hуури болоhон эдэ гол ёhонууд 1936 оной Протокол дотор, манай оронуудай хоорондын экономическа, соёл гэгээрэлэй харилсаа холбоон тухай 1946 оной февралиин 27-ной хэлсээн соо батадхагданхай.

Энэ жэлэй январь соо КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй Советскэ партийно-правительственна делегациин Монгол орондо албанай хэрэгээр айлшалhаниинь СССР МНР хоёрой хоорондын, КПСС болон МНРП-гэй хоорондын аха дүү ёhоной хани барисаае, харилсаа холбоое улам бэхижүүлгэдэ ехэ удха шанартай.

СССР МНР хоёрой партийно-правительственна делегацинуудай хоорондын хэлсээнүүд Улаан-Баатар хотодо январиин 15-да амжалтатайгаар дүүрэзд, Совет Социалис Республиканuудай Союзай ба Монголой Арадай Республикын хоорондоо хани барисаатай, харилсаа холбоотой, харилсан туhалалсадаг байха тухай договор баталагдаа.

Арадай засагта Монгол ороной оршон байгаа түрүүшын жэлнүүдтэ сагаантанай бандануудтай тэмсэhэн байлдаануудай үеэр, 1939 ондо Японой империалистнуудта, 1945 ондо Японой милитаристнуудта эсэргүү тэмсэлэй үедэ адхарhан, аха дүү хоёр арадай эрхим хүбүүдэй шуhаар совет-монгол хани барисаан батадхагданхай. Манай арадуудай хани барисаан социалис байгуулалтын дэбжэлтээр нэбтэрhэн зохёон байгуулхы амгалан ажалай жэлнүүдтэ улам хүгжэн батажаа. Манай оронуудай, партинуудай хоорондын hанал бодолой түгэс нэгэдэл ба үгэеэ ойлголсолго—үе сагай бүхы туршалгануудые дабажа гараhан эдэнэй аха дүү ёhоной хүгжэлтын хуулита үрэ дүн болоно.

* * *

Монгол орон капиталис хүгжэлтын замые алгад гаража, социализм байгуулгын замда ороhон, анха түрүүшын бэеэ даанги орон байгаа.

Монгол ороной социалис ёhоор хүгжэн мандаhан түүхэhээ харахада, экономическа талаараа эгээн гээгдэнги байhан оронуудшье марксистско-ленинскэ партяар хүтэлбэрилэгдөөд, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй зүгhөө дэмжэгдээд байбал, национальна бэеэ дааhан байдал туйлажа, батадхажа хүсэд шадаха, тиигээд капиталис хүгжэлтын зоболонто замые алгад гаран, ондоо замаар—демократиин ба социализмын замаар саашадаа амжалтатай дабшажа шадаха байна.

Д. БЕКАСОВ.

ХҮГЖЭМ

...Гэнтэ иргуу хүгжэмэй аялга зэдэлжэ, түр зуура хүн бүхэнэй анхарал хандуулаадхиба хэбэртэй. Үнгэрһэн лэ хүн хүгжэмэй зэдэлһэн тэрэ гэр тээшэ хараад абана. Энэмнай Улаан-Үдэ хотын ажалшадай үхибүүдые иргуу һайхан аялгатай танилсуулжа байдаг хүгжэмэй һургуулиин байшан. Тус һургуулида ябажа, хүгжэмтэй танилсадаг багашуулнай эндээ эртэ үглөөнһөө сугларжаад үдэшэ болотор хүгжэмэй аялга зэдэлүүлжэ байдаг юм.

Хоёр дабхар байратай энэ гэртэ ороходо бүхы арадуудай хүгжэмтэ инструментнүүдэй аялга зэдэлхэ. Гэнтэ скрипкын, үгышье һаа, баян, аккордеоной гү, али пианинын абянуул таһалга бүхэн сооһоо зэдэлжэ байдаг.

— Эндэхэнэһээ эхилээд, үшөө дахин наадал даа,—гээд тус һургуулиин директор Зинаида Богдановна Тогочеева пианино дээрэ наадажа һууһан басаганда хэлэнэ.

Долоодохи класста һуража ябаһан энэ басаганай нарииханхурганууд пианинын клавиша бүхэн дээгүүр нугархай хурдаханаар гүйлдэжэ, буряад арадай дуунай хүгжэм һур жабхалантайгаар зэдэлнэ...

Ерээдүйн хүгжэмшэдые бэлэдхэжэ эхилһэн тус һургуули мүнөө юһэн отделенитэй. Тус бүхэндөө өөһэд өөһэдын тусхай таһаг, багшанартай. Багашуулые хүгжэмдэ һургагшадай дундаһаа Галина Константиновна Журавскаягай нэрые магтан дурдамаар. Хүгжэмэй энэ һургуулида аяар 27 жэл хүдэлжэ ябаһан Галина Константиновна хэды олон үхибүүдые хүгжэмдэ дуратайгаар һургажа, ажалай арюун замда гаргаа гэжэ һананат?! Тоолохо болоо һаа, олон даа, олон.

— Манай һургуулиин багшанар, һурагшад хотынгоо 300 жэлэй ойе угтахаар ехэ бэлэдхэл хэжэ байнабди. Энээндээ һурагшаднай угаа дуратай, ханамжатайгаар хандана,— гэжэ нүхэр Тогочеева омогорхоно.

Иигэжэ ерээдүйн хүгжэмшэд хэшээлдээ бүхы һанал сэдьхэлээ хандуулна гэжэ эндэ ороһон хүн бүхэнэй ойлгохоор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: З. Б. Тогочеева долоодохи классай һурагша Э. Дондуковатай ээлжээтэ хэшээлээ үнгэргэжэ байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Һонирхолтой ушар

„БАЙГАЛ“

Үдэшын боро хараанаар манай поезд уухилан, хүндэ ашаагаа даажа ядаһандаа сухалдаһандал, сагаан утаа хаян, ой тайгын доһолтор хуугайлна. Бидэнэр сонходо зогсонобди. «Удангүй Байгал далай хүрэхэбди», гэжэ проводник басаган соносхобо.

Баруун зүгһөө ябаһан хүнүүд вагонойнгоо сонхонуудта нялданхай. Зарим нэгэниинь уһа абаха хүсэлэнтэй термос, баанхануудаашье бэлдэнэ.

Гэнтэ хаанаһаашьеб даа эхэнэрэй аалиханаар ёолохо абяан соностобо. Сонходо зогсоһон хүнүүд булта эрьебэ. Ёолохо абяан улам шангарба. «Энэ эхэнэрэй хүнгэрхэ сагынь дүтэлөө» гэжэ булта ойлгобо.

Эрэшүүл түлхилсэһөөр тамбур руу һубарилдана. Эхэнэрнүүд купегэй үүдэндэ түрисэлдэнэ. Зариман урагша, хойшоо гүйлдэнэ.

Вагоной үүдэн нээгдэжэ, залуу хүбүүн манай тамбур соо оробо. Гартань жаахан портфель.

— Хайшаа жүдхэнэш! Тэндэ орожо болохогүй!

— Би мединститудай студент гээшэб. Энэ поезд соо намһаа ондоо врач үгы!

Бидэнэр харгы үгэбэбди. Удангүй шанга захиралтанууд манай шэхэндэ хүрэбэ:

— Һайнаар гэрэлтүүлэгты! Аршуул... Халуун уһа... Түргэн!..

Эхэнэрэйшье ёолохонь намдаба. Хажуудахи хүнүүдни булта хүлээршэнхэйнүүд зогсоһон аад, аалихан һанаа алдан, нюур шарайнуудаа тэниилгэнэ.

Энэ үхибүүнэй абяантай тэмсэһэн шэнги репродуктороһаа буряад дуунай аялга зэдэлнэ.

«Байгал үргэн далаймнай
Бардам үргэн сээжэтэй.
Басагад олон инагуудни
Баяр зугаа элбэгтэй»...

Уданшьегүй үхибүүнэй хурса «пяад» гэһэн абяан соностобо.

— Хүбүүн... Ай, хөөрхы...

Байгалай эрьедэ түрэһэн хадань Байгал гэжэ нэрлэе гээд, залуу доктор-студент дурадхана.

Удангүй манай поезд Улаан-Үдэ ерэжэ зогсобо. Би тэрэ эхэнэртэ хандан асуубаб: «Таанар эндэ, манай түрэл хотодо буужа амарха гүт? Бэетнайшье заларха»...

— Урһандатнай баярланаб, теэд Байгалай абань ехэ хүлеэнэ ёһотой, абамнай Хабаровскда ажалладаг юм,—гэжэ ехэ зөөлэнөөр хараба.

Поезд зүүн зүг руу шэглэнхэй. Баяртай, Байгал! Баяртай, Байгалай эрьеын хүбүүн.

П. ИВАНОВ.

1906 ондо Дээдэ-Үдэдэ саа[…]луулагдаһан табан коммунистну[…]дай дурасхаалда зорюулагдаһ[…] митинг болобо. Уржадар дулэ[…] революционернууд И. Н. Шуль[…] А. А. Гольдсоболь, А. А. Горде[…] М. Д. Медведников, Н. А. Мил[…]тинский гэгшэдэй хүшөө дурас[…]хаалай дэргэдэ хотын ажалш[…] олоороо сугларжа, Совет засага[…] түлөө ами наһаяа алдаһан нүхэд[…] мүнхэлэн, митинг үнгэргэһэ[…] хүүр дээрэнь баглаа сэсэгүүды[…] табиһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүшөө дурасха[…]лай дэргэдэ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Ганадахи байдал тушаа

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 25. (ТАСС). ЮПИ агентствын корреспондент Питер Линч Ганын тагнуулай албанай шеф байһан Амихия гэгшэтэй Лондондо хөөрэлдөө. Тэрэнь үсэгэлдэр Ганада болоошо гүрэнэй урбалтые хүтэлбэрилөөб гэжэ мэдүүлһэн байна. Урбалта үүсхэгшэдэй штаб-квартирань Лондондо юм ха. США-гай тагнуулай түбэй управлениин туһамаршан байдагби гэжэ Амихия хэлээ гээд ЮПИ-гэй корреспондент бэшэнэ.

Амихия гэгшын хэлэһэнэй ёһоор, президент Кваме Нкрумада эсэргүү үгэсэлгэ хэдэн һара соо бэлдэгдэһэн; байгша оной август соо хэгдэхээр багсаагдаһан аад, Кваме Нкрумын, тэрэнэй дүтын туһалагшадай оронһоо ондоо тээгүүр аяншалгада гараһыень һамбаашалан, урбалтаяа түргэдхэхэ гэжэ шиидэһэн байна.

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 25. (ТАСС). АП агентствын Лондондохи корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, урбалта хэһэн хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн генерал Джозеф Анкра Англи тушаа «тон хани ёһоор» хандана гэжэ Англиин генерал Генри Александер мэдүүлбэ.

Александер 1961 он болотор Британиин агсан колони — Ганын обороной штабай начальник байһан юм. Энэ тушаалһаа гаргуулаад оронһоо сүлэгдэхэдөө, Кваме Нкрумые хэзээшье унагаажал һалахаб гэжэ Александер ама алдаһан юм ха.

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 25. (ТАСС). Ганадахи сэрэгэй урбалта тухай американска информационно агентствэнүүдэй мэдээсэлнүүдһээ харахада, президент Кваме Нкрумые унагаалгын хэрэгтэ США-гай тагнуулай түбэй управлени, Англиин «Интеллидженс сервис» гэдэгүүд гар хүрэһэн янзатай.

Ганадахи сэрэгэй урбалтые США-да ямараар угтааб

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 25. (ТАСС). Нью-Йоркын газетэнүүд, США-гай тушаалтад президент Кваме Нкрумын унагаагдаһан тухай мэдээсэлнүүдые ехэ ханангяар угтаа. Гэхэ зуура, Ганадахи байдал тушаа һанамжаяа хэлэхые гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ Р. Макклоски арсаба.

ХИЛЫН ГАДНАҺАА

Угандада юун болоноб

КАМПАЛА, февралиин 25. (ТАСС). Угандын премьер-министр Милтон Оботе ороной конституци сахилгые үсэгэлдэр болюулаа. Милтон Оботе энэ неделиин эхеэр бүхы засагые гартаа абаад, түбэй правительствын табан министрые барижа хааһан юм.

Орон дотор гурим ба нэгэдэл хангахын тула иимэ ябуулга хэгдээ гэжэ премьер-министрэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Минии правительствые унагааха зорилготой хорото үгэсэлгэ Угандада хэгдэхээр һанаашалагдаһан байгаа гэжэ Милтон Оботе мүн лэ мэдүүлээ.

СИРИДЭХИ БАЙДАЛ

БЕЙРУТ, февралиин 25. (ТАСС). Сиридэхи байдал урда мэтэ эли тодо бэшэ байһаар. Эндэ абтаһан мэдээнүүд балар, олон янзын байна. Гадаадын оронуудтай Сириин харилсадаг телефоной, телеграфай холбоон мүнөө хүрэтэр һэргээгдээдүй. Гансал Дамаскын радиогой мэдээсэлнүүд дамжуулагдана. Февралиин 23-най үглөөгүүр хаагдаһан Сириин портнууд, аэродромууд энэ мүнөөдэр нээгдэхэнь гэжэ Дамаскын радио мэдээсээ. Сириин хилэ хаагданхай зандаа.

Хуули засагые гартаа абаһан «Баас партиин саг зуурын хүтэлбэри». Сиридэхи һүүлэй үеын ушаралнууд тухай тайлбарилан мэдээсэхын тула, Баас партиин бусад Араб оронуудтахи нютагай эмхинүүдтэй холбоо хэхэ национальна бюрогой тогтоогдоһон тухай соносхоо.

Баруун Германиин антифашистнуудай эрилтэ

БОНН, февралиин 25. (ТАСС). Баруун Германидахи фашизмда эсэргүү ехэ эмхи — нацизмын үедэ мүрдэгдэһэн хүнүүдэй нэгэдэл гэдэг Бонной бундестагай түрүүлэгшэ Герстенмайерта, парламентын бүхы фракцинуудта бэшэг эльгээгээ. Тиихэдээ ФРГ-гэй президент Генрих Любке гэгшын урдын ябадалые парламентын зүгһөө мүрдэхэ эрилтэ табиба. Любке дайнай жэлнүүдтэ фашис концлагернуудай проект табиха, бариха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһыень гэршэлһэн документнүүдэй ГДР-тэ тунхаглагдаһантай дашарамдуулан иимэ эрилтэ табигдаа.

Ядерна зэбсэгтэй самолёдууд Англи дээгүүр ниидэнэ

ЛОНДОН, февралиин 25. (ТАСС). Эндэ элитэ болоһоной ёһоор, экономикын министр Джордж Браун (премьер-министрэй орондо үгэ хэлээ) үсэгэлдэр общинануудай палата дээрэ асуудалнуудта харюусаха үедөө, Испанида һаяхан усалтаашадал адли самолёдуудай ниидэлгэ Англида хэгдэдэг гэжэ парламентын лейборис гэшүүдэй хашалтаар мэдэрхэ баатай болоо. Испанида болоошо усал аюулһаа уламжалан манай орон дотор һанаагаа зобохо ябадал ехээр дэлгэрээ.

СПОРТ

ҮБЭЛШЬЕ БАЙГАА ҺААНЬ...

Городой спортсменүүдэй зунай хүнгэн атлетикээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Спортын байшанда болоһон һонирхолтой энэ наадада 180 гаран мэдээжэ спортсменүүд мүрысэһэн байна.

Эрэшүүлэй дунда 100 метрэй зайда болоһон урилдаан угаа һонирхолтойгоор үнгэрөө. Эндэмнай мэдээжэ спортсменүүд С. Иванов, А. Штессель, П. Сопин, залуу спортсмен Хижняков гэгшэд бултанай урда гарахаар бээ зэһэнхэйнүүд. Урилдааншье эхилжэ эрхимлэгшэдэй нэрэнүүд тэрэ дороо тодоршобо. Богони зайгаа 11,3 секундэ соо гаталһан Сергей Иванов бултанай альга ташалгаар угтагдана. Эхэнэрнүүд сооһоо Зүүн Сибириин технологическа институдай студентка Перевалова эрхимлээ.

Үндэрые харайлгаар болоһон наадада Номогоновто хүрэжэ харайха спортсмен олдоогүй. Тэрэ 1 метр 84 сантиметр үндэрые дабажа шадаа. Копье шэдэлгээр болоһон мүрысөөндэ Шадаров эрхимлээ. Энэ үдэр хүйтэн, жабартайшье байгаа һаань, Шадаров 55 метр 96 сантиметр хүрэтэр копьегоо шэдэжэ, бултаниие ахяа бшуу. Диск, ядро түлхилгөөр болоһон мүрысөөндэ «Спартак» бүлгэмэй Котелещенко эрхимлээ.

5000, 8000 метрэй зайда болоһон урилдаанда «Ажалай резервын» Михалев бултанһаа хурдан байһанаа харуулаа.

Түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон энэ мүрысөөндэ «Хурдан гүйгөөшэ», «Эрхим харайгша», «Эрхимээр шэдэгшэ» болон бусад хамта табан шан тогтоогдоһон юм. Эндэ спортсменүүд Иванов, Гицевичус, Котелещенко, Номогонов, Бражник гэгшэд бултадаа һайн дүн харуулжа, дурсагдагша шангуудта хүртөө.

Команда бүхэнэй дүн гаргахада, «Спартак» бүлгэмэйхид эрхимлэһэн байна.

А. СУТЯГИН,
мүрысөөнэй главна судья.

◆

ҮШӨӨ НЭГЭ КАНДИДАТ

ГРОЗНЫЙ, февралиин 19—23-най үдэрнүүдтэ эндэ дүрэ бүляалдалгаар Россин Федерациин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдөө. Манай республикаһаа энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадалсахаар спортын мастернууд Н. Ивахинов, С. Зандаев, нэгэдэхи разрядтайшуул М. Балдаев, М. Максимов, С. Ардуев, В. Базаров гэгшэд ошоһон байгаа. Эдэнэр сооһоо спортын мастер Нима Ивахинов һайн амжалта туйлаа. Манай мастер 5 бүхые хаяжа, хоёр хүндэ шүүгдэжэ, гурбадахи һуури эзэлһэн байна. Спортсменүүд М. Балдаев М. Максимов хоёр бусадай дундаһаа шалгаржа, спортын мастерта кандидадай нормо дүүргэжэ шадаба. Манай бүхэшүүл Нима Ивахинов, Михаил Максимов гэгшэд Россин «Урожай» бүлгэмэй Центральна Советэй суглуулагдамал командада оруулагдажа, хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олоо.

В. БАЛДАНОВ.

БОДОЛГЫН ХАРЮУ

4	10	4
10	56	10
4	10	4

5	8	5
8	52	8
5	8	5

6	6	6
6	48	6
6	6	6

7	4	7
4	44	4
7	4	7

8	2	8
2	40	2
8	2	8

9		9
	36	
9		9

Манай газетын январиин 30-най амаралтын үдэрэй номерто юһэн дүрбэлжэн хүсэнэг соо элдэб тоотой шулуу таарууулжа бодохо бодолго толилогдоһон байгаа. Тэрэ бодолго зүбөөр бодогдоо.

Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай Дээдэ-Ивалга тосхондо ажаһуудаг Базар-Сада Лубсанов зүб бодобо. Тэрэнии дээдэхи хүсэнэгүүд соо харагты.

БАСНИ

КЛУБЫЕ ДААГША ДАША

С. НОРЖИМАЕВ

Клубые даагша
Хүйхэр Даша
Бурханай орондо
Бусашагүй мордооб гэжэ зүүдэ
хараба:
«Тэнгэри дээрэ
Тэнсэлгүй һайхан сэсэрлиг.
Үлир, мойһон, элдэб жэмэс,
Үнгэ бүриин гоё шубууд.
Хүгжэмэй дуун,
Хүхюу үхин-тэнгэринэр.
Амтан эдеэн.
Аятай умдан.
Баглаа сэсэг һарбайн.
Барандаа Дашые угтанад.
Бурханай шэрүүн
һахюулшаншье хүрэтэрөө
Буугаа үргэн мэндэшэлнэ.
Айһан гайхаһан Даша
Арай голтой зогсожо байтараа.
Гэнтэ хамарынь гэжэгэнэн.
Шүдэеэ зуубашье,
найтаажархёод,
«Шүдхэр аба ехэ!» — гэжэрхибэ.
«Үзэсхэлэнтэ Диваажан ерэһэн
аад,
Үхэдэл шүдхэрые дурдабаш!
Гара эндэһээ, арил,
Гал тама руу тонил!» — гэлдээд,
Дошхон хэрзэгы догшодууд
Добтолон Дашые хүреэлжэ,
Һэлмэ жадаяа дэлисэгээлдэн,
Һэшэжэрхихээр забдабад.
Һүрдэһэн Дашын
Һүнэһэеэ алдахын тэндэхэнэ,
Бурхан үрдижэ бодоод,
Бусад нүхэдтөө хандаба:
«Хүбүүдни, тогтогты!
Хүрьһэтэ Дэлхэйн нюруу дээрэ
Клубые даагша байхадаа,
Олон түмэнэй дунда
Ойлгууламжын ажал
ябуулдаггүй,
Һүзэг мүргэлөө орхигты гэжэ
Һайд тодхор үзүүлдэггүй,
Хүйтэн клубайнгаа үүдэнһээ
Хүдэр суурга һалгаадаггүй
гээшэ бэлэйл.
Тиимэшүү хүнэймнай буянгынь
Тэнсүүлэн сэгнэжэ үзэхэдэ,
Бог шүдхэрые дурдагшаһаа
Булюу хүндэ байнал.
Сухабаадиин орондо
Сохом үлэхэ эрхэтэйл!» — гээ һэн.
Һулһаади Дашадал адлирхуу
даагшадта
Һургаал болон нүлөөлһэй!

ХҮХЫН ДУУН

«Хүхы, хүхы, хэдытэйбиб?» — гэжэ зургаатайхан Тарва хашхарба. Хүбүүхэндэ хүхы «Гүг-гүү! Гүг-гүү!—гэжэ дүрбэ дахин донгодоод, дүтын үдхэн шугы руу ниидэшэбэ. «Таагаагүйш! Таагаагүйш!»—гэжэ ташаганаса шангаар энеэгээд, Тарва нүхэдэйнгөө хойноһоо аһан хабаараа талииба.

Үхибүүд дултадаа сэсэгтэ ногоон таладаа сэнгэнэ, аляархана. Сэсэг ургы түүнэд. Нарииихан шанга, хүхюун дуунууд зэдэлнэ. Габатайхан Сэсэгын Тарва ахайгаа иигэжэ наадална.

«Дүрбэтэйхэн ахаймнай—
Дүүһээ нэгэ дүү Тарвамнай!

Уданшьегүй халуу наран хадын саагуур хүльбэрэн хоргодобо. Хүдөө талын хүхюу наадан тараба, Тарва Сэсэгтээ гэртээ хариба.

Хүгшэн эжыдээ Тарва хүхын дуулаһаниие һайрхаба. Хүгшэн эжынь талын дууша булжамуурайш, алтан гургалдайнш, альбан зулгы хараасгайнш, хобууша хүдалша шаазгайнш дуугардагые ойлгодог байһан юм. Теэд гансал хүхын дуугардагые Тарвадаа мүнөө болотор тайлбарилжа хэлээгүйнь гомдолтой.

— Хүхы гэдэг шубуумнай хабарай ерэһэниие магтан дууладаг шубуун гээшэ. Дайда дэлхэй үбэлэйнгөө нойрһоо һэрижэ, хүхэрэн ногоороод, набша сэсэгээр хушагдаад байхадань: «Хү-хы! Наб-шы! Тоб-шы! Сэг-сы!»—гээд дуулана гээшэ гэжэ хүгшэн эжынь хүхын «хэлэнһээ» хүнэй хэлэндэ оршуулба.

П. БАНЗАРАКЦАЕВ.
Харганаа нютаг.

ДАМБА ҮБГЭНЭЙ ХӨӨРӨӨН

3. МОРИНОЙ ҺҮҮЛДЭ ШОНО

Хамтын ажалда һаяхан ороод байхадаа, большевик хүн эгээ түрүүн бурханда шүтэхэгүй, элдэбээр һэжэглэхээ болихо ёһотой гэжэ ойлгоһон байгааб.

Нэгэтэ үбэлэй үглөөгүүр эрэ буруун алаг морин хоёртоо үбһэ үгөөд гэртээ ороходом, һамгамни хүхэ сагаан болошоһон, ухаангүйгөөр наманшалжа байба гээшэ.

— Дэгэлээ үмдэхэдэм, хамсы сооһоом хулганаан гараад, дала мүр өөдэм гүйжэрхёо. Ехэл муухай ёро хараба даа,—гээд һалганан хэлэбэ. Минии нюрга руу гэнтэ хүйтэ даабашье, «Большевик ха юмбиб, хулганаан ябаа юм ааб даа» гэжэ һанахадаа, зоһоом бага тэниижэ:

— Юрэдөөл, эшхэбтэр юумэ бү шаша. Гоша нүхэрэймни хэлэһыень мартаа гүш?—гэбэб. Һамгамни аман соогоо гүбэрһөөр, багаха номгорбо.

Тээ байд гээд, сайгаа ууһанайнгаа һүүлээр, газаа гараад харан гэхэдэмни, моринойм хажууда эрэ буруумни тарайжа хэбтэбэ гээшэ. «Энэш ямар аягүйгөөр хэбтэнэ гээшэб» гэжэ һанаһаар ошоод, һүүхирэн бодхоохо гэхэдэм, хүдэлхэ юм бэшэ. Адаглахадам, хамарһаань шуһан гаранхай, үхэшоод хэбтэбэ. Соҳынь барьяад үзэхэдэмни, һүхөөр сохиһондол, соо һүрэшэһэн.

— Бурхаан даа, адагуусан-адагуусанайнгаа сохо соо сохижо алаха ямар ехэ ёро гээшэб! Бурхан, арьяабаала,—гэжэ ухаангүйгөөр дуугаржа байтараа: «Теэд би большевик ха юмбиб...»—гэжэ гэнтэ һанахатаяа сасуу, гансаараа ехээр энеэжэрхёо һэм. «Одоошье һэжэг һанахаа болихо байна» гэжэ тиихэдэ шэбшээ бэлэйб.

Тэрэ гэһэнэйнгээ хойто намарынь сомоһон үбһэндэ хорёо баридаг байгааб. Нэгэтэ һалхитай һүни номгон морёо һула табяад, үбһэшэдэй һандаран татаһан хуушан отог соо хонобоб. Газаа нүхэн харанхы, һалхинай шууяха, отогой үбһэнэй һаршаганаха гээшэнь тэнсэлгүй. «Бодхуулнүүд ябана гэлсэнэ, юрэдөө морёо һула табяаб даа» гэжэ аягүйхэн шэбшэһээр дууража байтарни, гэнтэ юумэн һаршаганахадал гээд, хүлымни шангаар сохижорхибо гээшэ. Бушуу үндыгөөд харахадамни, отогой үүдэндэ бүрбэгэр ута юумэн хүдэлхэдэл гэбэ. «Ай бурхан даа, бодхуул ерээд, намай тоһожо байна ха юм. Хүдэлөөл һаамни, буудажархиха» гэжэ һанахатаяа сасуу, шангаар маани уншабаб. Теэд тэрэмни байд гээд лэ аалиханаар хүдэлэн, абяагүй зогсохо юм.

Үүр сайжа байха үедэ тээ холуур моринойм табжаганан гүйхэнь гэнтэ дуулдаба. «Ай бурхан даа, хоёрдохи бодхуулынь ерээд, моримни абаашахаяа эрьюулбэл даа. Энэ нэгэнэйнь намайе гаргахагүйн түлөө тоһожо хонобо ха юм» гэжэ һанахадаа, бүришье түргэдэн маани уншабаб.

Үдэр боложо байхада адаглан гэһээм, тэрэмни хүн бэшэ шэнги байба. Ошоод үзэхэдэмни, һандархай хуушан жэбхүүн отог дээрэһээ һалхинда хиидэн унахадаа, үүдэндэ үлгэлдэшэһэн байгаа. Үшөө отогой забһарта хабшуулаатай байһан морин тармуурай барюул хүл дээрэмни унашаһан байгаа һэн.

— Большевик боложо шадахагүй бузар тэнэг гээшэб,—гэжэ бэеэ хараашаар газаа гарахадамни, моримни һүүлдээ нэгэ унжагар юумэ шагтагалһан, тээ баруун урдаһаа ерэжэ ябаба. Гайхаһаар ошоод харан гэһээмни, үдьхэлүүлээд үхэшэһэн шоно һүүлдэнь шүдөөрөө зууралдашанхай, шэрэгдэжэ ябаба гээшэ. Һүүлэйнь даахи соо барисалдашаһан шүдэнүүдыень һалгажа ядахадаа, моринойнгоо һүүл таһа отолоо бэлэйб.

4. БУРХА ЗҮҮҺЭН ШАНДАГАН

Бурханда шүтэхөө, элдэбээр һэжэглэхээ огто болихо гэжэ шиидээд, үмсэтэниие хамтын ажалда орохынь дурадхажа ябадаг болобоб. Ленин багшын нэгэ дүрэ зураг үргэлжэ эбэртэлээд ябадаг һэм. Багаһаа танил Лубсандоржотон гэжэ нэгэ айлые яашье үгэдөө оруулжа ядабаб. «Бурхангүй болоходоо туража үхэхэбди» гээд лэ байба.

Нэгэтэ бэлшэжэ ябаһан эгээ һүтэй хоёр үнеэдынь абаашаад, хамтын тугалай гэр соо үбһэ, уһа үгөөд хаажархибабди. Тэдэнэйхи үнеэдээ хоёр үдэр соо оложо ядахадаа, үргэл мүргэлшье хүүлээд туршаба. Бөөдэшье бөөлүүлхэдэнь туһа болобогүй. Хэдэн үдэр үнгэрөөд байхада тэдэнэйдэ ороходом, хоюулаа уруу дурууну болошонхой, үгы болоһон аха һанаха үнеэдээ шаналжа һуубад. Тиихэдэнь би абажа ябаһан Ленин багшынгаа дүрэ зураг ногоон Дара эхэ бурханайнь урда халхалан табижархёод:

— Энэ хүн үгытэй арадта жаргал асарһан изагуурта ехэ багша гээшэ. Энэ хүндэ шүтэгты!...—гээд гаража ябашабаб. Үглөөдэрынь үнеэдыень табихадамнай, гэр тээшээ шамдуу ошоод һэн. Һүүлдэнь бүхэли һара соо тэдэнэйдэ орохо сүлөөм болобогүй.

Нэгэтэ улаан тугтай улаан ашаагаар хүрэнгын таряа асаржа ябатарнай, харгымнай хажууда Лубсандоржо Ленин багшын дүрэ зураг дээрэ үргэжэ бариад, маниие угтажа байба гээшэ.

— Иихэдээ яажа байнаш?!—гээд ооглобоб.

— Улаан ашаа мандаха болтогой!—гэжэ дабтахаһаа бэшэ ондоо юушье хэлэбэгүй.

Би гэртээ хүрэһөөр лэ, шандаганда зүүһэн урьхаяа эрьежэ ошоходомни, ооһортой табхэрхэн һахюуһа гэдэһээрээ хүрмэжэрхиһэн шандаган урьхадамни орошоод байба гээшэ. Адаглан гэһээмни, Лубсандоржын зүүгээд байдаг һахюуһанда тон адли. Тэрэ дороо Лубсандоржындо ошоходомни, бурханиинь хуряажархёотой, Ленин багшын дүрэ зураг ханада үлгөөтэй байба гээшэ.

— Бурхантнай яагааб?—гээд һурабаб.

— Бурханаа хүдөөдэ, хойто шэлын боролжо соо залаабди,—гэбэ.

Тиихэдэнь мэшээг сооһоо һахюуһатай шандагаяа гаргажа, «зүүдхэлыень» харуулбаб.

Ай зайлуулаг ехэ!—өөрынгөө һахюуһа газарта орхихоёо аягүйрхөөд, хүнэй харахагүйгөөр боролжын сөөрто зохидхоноор үлгөөд орхёо һэм. Юрэдөөл, энэнээ өөрөө аба, янаш, шинии дуран,—гээ бэлэй

Нима ЦЫНГУЕВ.

ТЕАТР

„ЖАРГАЛ“

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай артистнар түрэл партиингаа XXIII съездэ зорюулһан шэнэ зүжэг бэлэдхэжэ, ниислэл хотынгоо ажалшадта бэлэглэбэ. Энэнь Ц. Галановай «Жаргал» гэһэн гурбан үйлэтэй зүжэг. Театрай главна режиссер Ф. С. Сахиров тус зүжэгые табяа. Зүжэгэй гэеолтые Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша Б. Б. Чернутов шэмэглэһэн, хүгжэмыень РСФСР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша Б. Б. Ямпилов зохёоһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ зүжэгэй нэгэ үйлэ харуулагдана.

С. ДОРЖИЕВАЙ фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Үбэлжэлгын түгэсхэл» гэһэн түрүү бэшэг, В. Островскиин «Эзэн байгаа һаа...» гэһэн корреспонденци, «Малай үбэлжэлгэ — дайшалхы фронт» гэһэн гаршаг доро Оймоpой совхозой хүдөө бэшэгшэдэй Таргалалгые һанахаһаа...» гэһэн корреспонденци, ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партиин түсэб—арадай түсэб!» гэһэн гаршаг доро В. Прониной «Холын хараатайгаар!», В. Филоновой «Бодоод үзэхэдэ» гэһэн статьянууд толилогдоо.

Гурбадахи хуудаһанда: политическэ һуралсал гэһэн гаршаг доро В. Орловой «Хүндэтэ уялга» гэһэн корреспонденци, уншагшадай асуудалнуудта В. Б. Имекавай харюу; хилын саанахи һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһан: уран зохёолдо, искусствада зорюулагдана.

Сагай харгы

Улаан-Үдын авиаметстанци[…] мэдээсэһэнэй ёһоор мүнөөдэр ре[…]публика доторнай сагай уларил иимэ байхаар хүлеэгдэнэ:

Мүнөөдэр республика доторн[…] үүлэгэйшэг байжа, зарим […] зарнуудта саһан орохо. Республи[…]кын урда нютагуудта бага зэрэг бордоһохо, шанга һалхин бүх[…] Баунтын, Яруунын, Хойто-Бай[…]лай аймагуудта 17—22, бэшэ[…] 10—15, Улаан-Үдэдэ һүни[…] 15—17, үдэртөө 12—14 гра[…] хүйтэн болохо.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ

Н01409. Зак. № 159.